

III.

SOCIÁLNÍ POTENCIÁL A TRH PRÁCE

III.1. Úvod

Cílem tohoto dokumentu je zhodnotit sociální potenciál zájmového území s důrazem na problematiku soudržnosti obcí a marginalizace místních částí a v základních bodech diskutovat problematiku trhu práce v zájmovém území. Dokument je rozdělen do tří částí. První dvě se zabývají problematikou sociálního potenciálu, přičemž jsou prezentovány a diskutovány poznatky získané dvěma různými způsoby, analýzou vybraných kvantitativních indikátorů a analýzou údajů vzešlých z anketárního šetření mezi obyvateli zájmového území. Třetí část se věnuje vybraným znakům trhu práce v zájmovém území. Výsledkem je charakteristika sledovaného území z hlediska struktury podnikatelských subjektů, počtu pracovních příležitostí, vyjížděky a dojížděky do zaměstnání, ekonomické aktivity obyvatelstva a jeho (ne)zaměstnanosti.

ČÁST A. – VYBRANÉ STATISTICKÉ INDIKÁTORY SOCIÁLNÍHO POTENCIÁLU

III.2. Politické prostředí

Jedním z indikátorů podle, kterého lze usuzovat na stav sociální prostředí je analýza politického prostředí a jeho proměn. Níže uvedený komentář se omezuje na jeho dvě hlavní charakteristiky na úrovni obcí: vývoj správní příslušnosti a výsledky komunálních voleb.

III.2.1. Vývoj správní příslušnosti

V historii Česka proběhlo značné množství administrativních reforem a s nimi spjatých územně-správních proměn. Řada změn ve správním rozdělení se odehrála i v námi sledovaném zájmovém území. Změny v příslušnosti částí obcí k obcím uvádí tab. 1 a proměny hranic jednotlivých správních jednotek jsou znázorněny na obr. 1 až 4.

Největší počet obcí v území existoval ve 30. letech (21 obcí) a nejmenší v 80. letech 20. století, kdy bylo území rozdělené pouze do 6 obcí utvořených okolo nejvýznamnějších sídel (Církvice, Chotusice, Nové Dvory, Svatý Mikuláš, Záboří nad Labem, Žehušice). Jsou to zároveň také jediné obce, které, byť se změnami hranic, fungovaly a fungují po celé sledované období, tedy od poloviny 19. století. Některé předválečné obce dokonce vlivem slučování v druhé polovině 20. století zanikly a již nebyly později obnoveny (Bojmany, Habrkovice, Jakub, Lišice, Sulovice, Svatá Kateřina, Zařičany). Po roce 1989 byly naopak znovu obnoveny obce Bernardov, Hlízov, Horka I, Horušice, Kobylnice, Rohozec, Třebešice a Vlačice (8 obcí). Pět územních jednotek (Borek, Druhanice, Ovčáry, Svobodná Ves, Výchapy) pak mělo ve sledovaném období vždy statut části obce.

Zajímavý je také vývoj území z hlediska rozdělení do vyšších správních jednotek. Od 60. let 20. století patří obce v území do jediného okresu Kutná Hora. Před druhou světovou válkou bylo ovšem území rozdělené mezi dva soudní okresy (Kutná Hora, Čáslav) a v 50. letech 20. století dokonce mezi 3 okresy (Kutná Hora, Čáslav a Přelouč). Zařazení jednotlivých obcí do územních obvodů obcí s rozšířenou působností Kutná Hora a Čáslav je dnes velmi podobné dřívějšímu a výše zmiňovanému rozdělení do soudních okresů.

Tab. 1: Vývoj správní příslušnosti jednotlivých částí obcí v zájmovém území od pol. 19. století

Bernardov	v roce 1869 pod názvem Bernardov osada obce Kobylnice v okrese KH, v letech 1880 – 1921 osada obce Kobylnice v okrese KH, v roce 1930 obec v okrese KH, v roce 1950 obec v okrese Přelouč, v roce 1961 – 1979 obec v okrese KH, 1. 1. 1980 – 23. 11. 1990 část obce Mikuláš v okrese KH, od 24. 11. 1990 obec v okrese KH
Bojmany	v letech 1869 – 1950 obec v okrese Čáslav, od roku 1961 část obce Žehušice v okrese KH
Borek	v roce 1869 osada obce Žehušická Horka v okrese Čáslav, v letech 1880 – 1950 osada obce Horka v okrese Čáslav, v letech 1961 – 1990 část obce Žehušice v okrese KH, od 24. 11. 1990 část obce Horka I v okrese KH
Církvice	v roce 1869 obec v okrese KH, v letech 1880 – 1890 pod názvem Církvice obec v okrese KH, od roku 1900 obec v okrese KH
Druhanice	v letech 1869 – 1950 osada obce Chotusice v okrese Čáslav, od roku 1961 část obce Chotusice v okrese KH
Habrkovice	v letech 1869 – 1950 obec v okrese KH, od roku 1961 část obce Zábोří nad Labem v okrese KH
Hlízov	v letech 1869 – 1950 obec v okrese KH, v letech 1961–1990 část obce Nové Dvory v okrese KH, od 24. 11. 1990 obec v okrese KH
Horka I	v roce 1869 pod názvem Horka osada obce Žehušická Horka v okrese Čáslav, v letech 1880 – 1950 pod názvem Horka obec v okrese Čáslav, v letech 1961 – 1990 část obce Žehušice v okrese KH, od 24. 11. 1990 obec v okrese KH
Horušice	v letech 1869 – 1930 obec v okrese Čáslav, v roce 1950 obec v okrese Přelouč, v letech 1961 – 1990 část obce Žehušice v okrese KH, od 24. 11. 1990 obec v okrese KH
Chotusice	v letech 1869 – 1950 obec v okrese Čáslav, od roku 1961 obec v okrese KH
Jakub	v letech 1869 – 1950 pod názvem Svatý Jakub obec v okrese KH, od roku 1961 část obce Církvice v okrese KH
Kobylnice	v letech 1869 – 1950 obec v okrese KH, v letech 1961 – 1990 část obce Zábоří nad Labem v okrese KH, od 24. 11. 1990 obec v okrese KH
Lišice	1869 – 1921 osada obce Kobylnice v okrese KH, v roce 1930 obec v okrese KH, v roce 1950 osada obce Kobylnice v okrese KH, v letech 1961 – 1979 část obce Sulovice v okrese KH, 1. 1. 1980 – 31. 8. 1991 část obce Mikuláš v okrese KH, od 1. 9. 1991 část obce Svatý Mikuláš v okrese KH
Nové Dvory	od roku 1869 obec v okrese KH
Ovčáry	od roku 1869 část obce Nové Dvory v okrese KH
Rohozec	v letech 1869 – 1950 obec v okrese Čáslav, v letech 1961 – 1991 část obce Mikuláš v okrese KH, 1. 9. 1991 – 31. 12. 1992 část obce Svatý Mikuláš v okrese KH, od 1. 1. 1993 obec v okrese KH
Sulovice	v letech 1869 – 1930 obec v okrese Čáslav, v roce 1950 obec v okrese Přelouč, v roce 1961 – 1979 obec v okrese KH, 1. 1. 1980 – 31. 8. 1991 část obce Mikuláš v okrese KH, od 1. 9. 1991 část obce Svatý Mikuláš v okrese KH
Svatá Kateřina	v r. 1869 – 1950 obec v okrese KH, v letech 1961 – 1991 pod názvem Kateřina část obce Mikuláš v okrese KH, 1. 9. 1991 – 31. 7. 1992 pod názvem Kateřina část obce Svatý Mikuláš v okrese KH, od 1. 8. 1992 část obce Svatý Mikuláš v okrese KH
Svatý Mikuláš	v letech 1869 – 1950 obec v okrese KH, v letech 1961 – 1991 pod názvem Mikuláš obec v okrese KH, od 1. 9. 1991 obec v okrese KH (pozn. kromě přejmenování se nic nezměnilo)
Svobodná Ves	v roce 1869 pod názvem Josefův též Svobodná Ves osada obce Žehušická Horka v okrese Čáslav, v letech 1880 – 1910 pod názvem Josefův osada obce Horka v okrese Čáslav, v roce 1921 pod názvem Svobodná Ves též Josefův osada obce Horka v okrese Čáslav, v letech 1930 – 1950 osada obce Horka v okrese Čáslav, v letech 1961 – 1990 část obce Žehušice v okrese KH, od 24. 11. 1990 část obce Horka I v okrese KH
Třebešice	v letech 1869 – 1930 obec v okrese KH, v roce 1950 obec v okrese Čáslav, v letech 1961 – 1990 část obce Církvice v okrese KH, od 24. 11. 1990 obec v okrese KH
Vlačice	v letech 1869 – 1950 obec v okrese Čáslav, od roku 1961 obec v okrese KH
Výčapy	v letech 1869 – 1910 pod názvem Vyčápy osada obce Vlačice v okrese Čáslav, v letech 1921 – 1930 pod názvem Vyčápy osada obce Vlačice v okrese Čáslav, v roce 1950 osada obce Vlačice v okrese Čáslav, od roku 1961 část obce Vlačice v okrese KH
Zařičany	v letech 1869 – 1890 pod názvem Zařičany obec v okrese Čáslav, v letech 1900 – 1910 pod názvem Zařičany obec v okrese Čáslav, v letech 1921 – 1950 obec v okrese Čáslav, od roku 1961 část obce Bílé Podolí v okrese KH
Zábоří nad Labem	v roce 1869 pod názvem Zábоř obec v okrese KH, v roce 1880 pod názvem Zábоří obec v okrese KH, v roce 1890 pod názvem Zábоř obec v okrese KH, v letech 1900 – 1921 pod názvem Zábоří obec v okrese KH, od roku 1930 obec v okrese KH
Žehušice	v letech 1869 – 1950 obec v okrese Čáslav, od roku 1961 obec v okrese KH

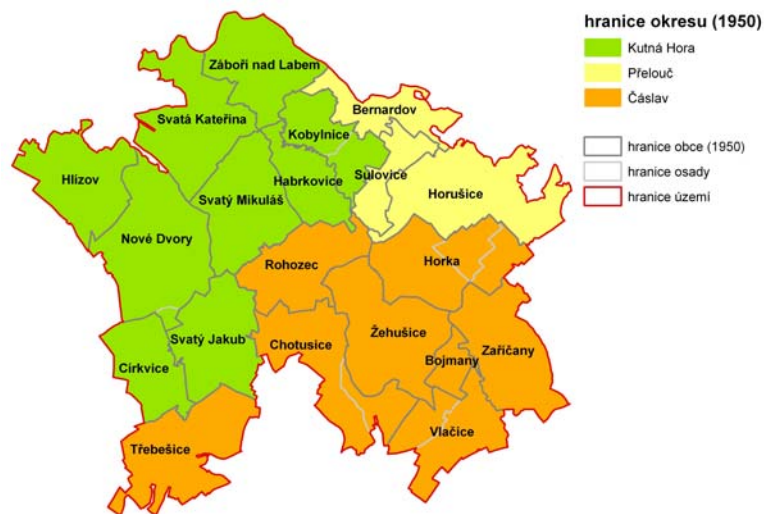
Obr. 1: Administrativní struktura zájmového území v roce 1869

Obr. 3: Administrativní struktura zájmového území na počátku roku 1989

Obr. 2: Administrativní struktura zájmového území v roce 1950

Obr. 4: Administrativní struktura území v roce 2009

III.2.2. Výsledky komunálních voleb

Zájem o věci veřejné, o samosprávu území, ale také stabilní preference určitých politických stran a uskupení mnohdy vypovídá o povaze mezilidských vztahů v území. Již samotná účast ve volbách vypovídá o zájmu obyvatel o věci veřejné, o samosprávu území. Pro naši studii jsme vybrali výsledky voleb do obecních zastupitelstev (viz tab. 2), kde předpokládáme nejvyšší účast. Obyvatelé regionu zde volí své zástupce do prostředí, které je jim nejbližší, které mohou skutečně ovlivňovat přímo. Účast v tomto druhu voleb by také měla nejlépe vypovídat o ochotě podílet se na samosprávě území v místě, kde obyvatelé žijí.

Z tab. 2 je předně patrný postupný pokles účasti ve volbách od prvních sledovaných voleb do obecních zastupitelstev v roce 1994. I přes nárůst volební účasti v některých obcích při posledních komunálních volbách (rok 2006) nedosahovala účast hodnot srovnatelných se stavem v 90. letech. Jednu z nejvyšší volebních účastí si po celé sledované období drží Rohozec, jehož kandidátní listina je mimochodem po celé období sestavena pouze z jednotlivých nezávislých kandidátů (viz obr. 5). Jedna nejnižších volebních účastí pak vždy byla v Nových Dvorech, největším sídle regionu. Při posledních volbách v roce 2006 se již dokonce blížila 50 %. Obdobně nízká volební účast jako v Nových Dvorech byla již jen v Církvici a Vlačici, kde dokonce v roce 1998 poklesla pod hranici 50 %.

Dále můžeme konstatovat, že v našem zájmovém území: 1) jsou velké politické strany zastoupeny pouze ve větších obcích (Bílé Podolí, Církvice, Nové Dvory, Svatý Mikuláš) a z hlediska preferencí dominují pouze ve dvou (Bílé Podolí – ČSSD a KSČM; Církvice – KSČM a ODS); 2) tam, kde nebyly kandidátní listiny vždy složeny pouze z nezávislých kandidátů (Rohozec, Třebešice) lze pozorovat obměnu ostatních volených stran a politických uskupení v roce 2006 proti počátečním volbám v roce 1994 nebo odklon od volby politických stran a uskupení k volbě nezávislých kandidátů (Bernardov, Chotusice, Vlačice, Žehušice); 3) obecně dochází spíše k homogenizaci politického spektra; 4) od roku 2002 v některých obcích působí daleko více sdružení nezávislých kandidátů namísto jednotlivých nezávislých kandidátů (zejména se jedná o obce Hlízov, Horka I, Horušice, Kobylnice, Záboří nad Labem); 5) v roce 2006 přetrvávaly preference některých uskupení zformovaných pro volby v roce 2002.

Na obr. 5 pak vidíme skutečné výsledné složení křesel pro jednotlivá politická uskupení v zastupitelstvech obcí. S výjimkou obcí Bílé Podolí, Církvice, Nové Dvory a Svatý Mikuláš se zastupitelstvo skládá pouze z nezávislých kandidátů (Bernardov, Chotusice, Rohozec, Třebešice, Žehušice) nebo zástupců jejich sdružení (Hlízov, Horka I, Horušice, Kobylnice, Vlačice, Záboří nad Labem). Z našeho sledování však nelze určit, jak hlasují a jak se účastní voleb obyvatelé jednotlivých sídel, zda mají obyvatelé necentrálních částí obce zájem o dění v obci jako celku a zda jsou pak hájeny a reprezentovány také zájmy těchto částí obce.

Tab. 2: Procentuální voličská účast v obcích zájmového území ve volbách do obecních zastupitelstev v letech 1994, 1998, 2002 a 2006

Obec	1994	1998	2002	2006
Bernardov	85,1	74,3	68,9	70,0
Bílé Podolí	76,4	66,5	62,4	59,6
Církvice	80,0	54,2	58,8	57,5
Hlízov	86,5	64,1	55,2	77,5
Horka I	83,3	64,3	59,2	54,1
Horušice	84,6	72,6	87,7	73,3
Chotusice	76,7	67,8	54,0	63,9
Kobylnice	93,1	76,3	75,2	65,5

Obec	1994	1998	2002	2006
Nové Dvory	74,8	50,0	58,0	55,7
Rohozec	88,1	87,8	80,0	79,0
Sv. Mikuláš	83,3	73,2	71,6	70,0
Třebešice	83,2	95,6	53,6	60,8
Vlačice	60,7	48,6	51,0	58,4
Záboří n. L.	82,6	64,2	59,1	61,5
Žehušice	73,4	62,2	65,6	63,4

Legend:

- KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
- ODS
- ČSSD
- KDU-ČSL + Koalice KDU-ČSL, SD(OH)
- Liberální strana národně sociální
- Hnutí zemědělců
- Demokratická unie
- ZMĚNA
- SNK "Za obec krásnější" + "Nová obnova vesnice" + "Lovčice" + "Za rozvoj obce" + "Hlízovští pro Hlízov" + "SDRUŽ.2006" + "Budoucnost" + "Jedeme dál" + "Pro obec krásnější" + "Za lep. roz. živ. obce Horušice" + "Za Kobylnici" + "Rozvoj venkova" + "Záboří nad Labem" + "Habrkovice" + "Porozumění" + "Za Habrkovice krásnější"
- Unie svobody
- Činy jsou náš cíl
- Naše vesnice
- nezávislí kandidáti (celkem)

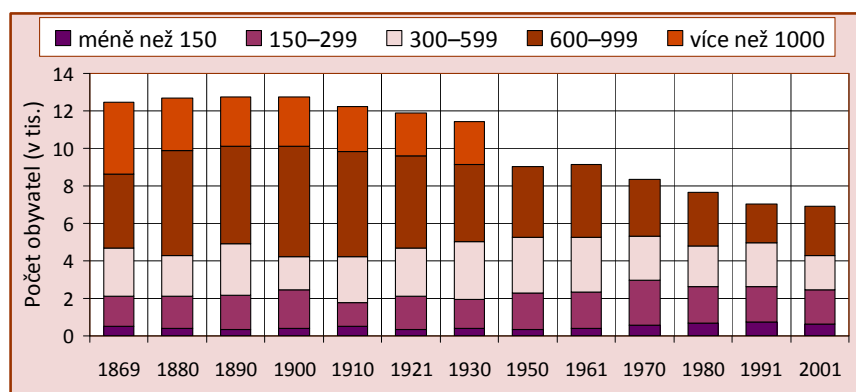
Map Data:

Obec	1994	1998	2002	2006
Bernardov	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Nové Dvory	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Bílá Podolí	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Čirkvice	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Rohozec	nezávislí kandidáti (celkem)	nezávislí kandidáti (celkem)	nezávislí kandidáti (celkem)	nezávislí kandidáti (celkem)
Hlízov	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Svatý Mikuláš	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Horka I	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Třebešice	nezávislí kandidáti (celkem)	nezávislí kandidáti (celkem)	nezávislí kandidáti (celkem)	nezávislí kandidáti (celkem)
Horušice	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Vlačice	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Chotusice	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Záboří nad Labem	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Kobylnice	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB
Žehušice	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB	KSČM + Koalice KSČM, SDL, LB

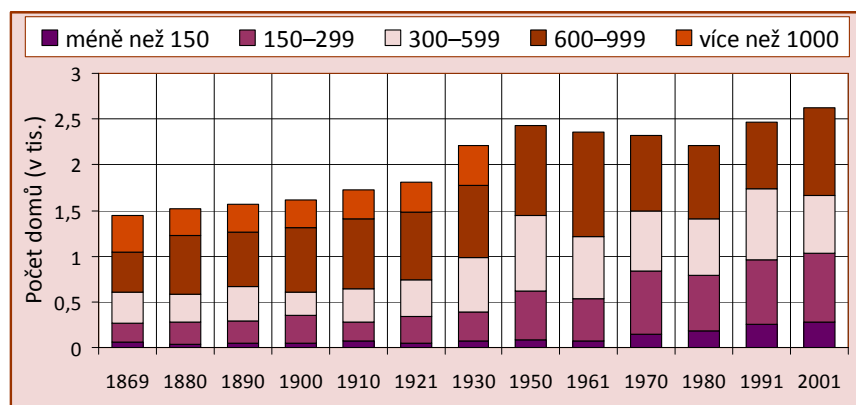
III.3. Domovní fond

Jedním z ukazatelů indikujícím význam toho kterého sídla (části obce) je domovní fond. Lze totiž předpokládat, že o čím významnější sídlo se jedná, tím více je atraktivní pro novou výstavbu. Jak je patrné ze srovnání grafů 1 a 2, vývoj počtu domů v zájmovém území vykazuje v dlouhodobém vývoji zcela opačný trend než vývoj počtu obyvatel. Od poloviny 19. století se počet domů v zájmovém území zvýšil téměř na dvojnásobek. Jediným sídlem, kde počet domů poklesl jsou Ovčáry. Počet domů se nejvíce zvýšil v Záboří nad Labem, Nových Dvorech a Církvici, tedy sídlech, která vykazují nejmenší populační úbytek (viz též tab. 3). Obecně lze pozorovat spíše větší nárůst počtu domů v sídlech v západní části území v zázemí města Kutná Hora (kromě již jmenovaných např. Svatý Mikuláš, Svatá Kateřina, Jakub, Rohozec). Jak již bylo uvedeno v dřívějších analýzách, tato sídla mají také obecně vyšší podíl domů trvale obydlených (viz též tab. 5). Podíl rekreační zástavby lze ovšem v kontextu Česka označit jako nízký. I když v některých menších sídlech jako např. Horka I, Lišice, Sulovice může dosahovat pro dané území relativně vysokých hodnot. Z hlediska stáří v území jednoznačně převažují domy vystavěné ve 2. polovině 20. století. Za pozornost stojí také značná koncentrace domů postavených v posledním období, za které máme data (1991 až 2001), do sídel v západní části území v zázemí Kutné Hory (s výjimkou Záboří nad Labem).

Graf 1: Vývoj celkového počtu obyvatel ve sledovaném území od pol. 19. století a struktura jeho rozložení do velikostních kategorií částí obcí podle populační velikosti

Graf 2: Vývoj celkového počtu domů ve sledovaném území od pol. 19. století a struktura jeho rozložení do velikostních kategorií částí obcí podle populační velikosti

III.4. Obyvatelstvo

Významnější pro hodnocení postavení jednotlivých sídel (částí obcí) jsou ovšem charakteristiky obyvatelstva.

III.4.1. Vývoj počtu obyvatel a věková struktura

Jak již bylo předesláno výše, vývoj celkového počtu obyvatel v zájmovém území má v dlouhodobém vývoji zcela opačný trend než vývoj počtu domů (srv. graf 1 a 2). V současnosti žije ve sledovaném území asi 7 000 trvale bydlících obyvatel. Z hlediska dlouhodobého vývoje (od poloviny 19. století) zde však docházelo k trvalému úbytku obyvatel, nejvýrazněji po druhé světové válce. Od té doby žádné ze sídel v oblasti nemělo více než 1000 obyvatel. Oproti stavu z roku 1869 dnes v území žije asi o 50 % obyvatel méně, přičemž sídla s největšími populačními úbytky se nacházejí ve východní části území (např. Zaříčany, Sulovice, Lišice). Jediným sídlem, které z dlouhodobého pohledu obyvatelstvo získává je Zábory nad Labem, které je specifické zejména svou výhodnou dopravní polohou. Populačně relativně méně ztrátovou je pak oblast řešeného území v okolí Žehušic a Nových Dvůrů, která se nachází v širším zázemí okresního města Kutná Hora (viz též tab. 4). Nelze ovšem říci, že by se z hlediska dlouhodobého populačního vývoje sledované území výrazněji odlišovalo od ostatních vnitřních periferií v Česku.

Z hlediska sledování centrality, resp. marginality, jednotlivých sídel je ovšem zajímavé srovnání vývoje počtu obyvatel a vývoje počtu domů v jednotlivých sídlech. Jak je patrné z grafu 1 nejvíce obyvatel zájmového území žije v sídlech s více než 600 stálými obyvateli. Jedná se o Církvici, Chotusice, Nové Dvory a Zábory nad Labem. Pokud bychom s ohledem na návaznost zástavby k Církvici přiřadili ještě Jakub, dostaneme jednoznačně největší sídlo v oblasti. Ve všech případech se jedná o sídla s relativně vysokým nárůstem počtu domů. Naopak původně dominantní Žehušice se dnes již i přes tradici centra tak výrazně neuplatňují. Z toho lze usuzovat, že centra sledované oblasti se nacházejí především v jeho západní části v zázemí Kutné Hory a/nebo při hlavních komunikacích. Paradoxním výsledkem je to, že centra zájmového území, tak jak je vymezeno, se nacházejí především při jeho okraji. Kromě centrálních sídel lze v zájmovém území od sebe rozlišovat z hlediska vývoje počtu obyvatel a domů ještě sídla přechodová a sídla marginální. Do první zmiňované kategorie lze zařadit např. Svatý Mikuláš, Svatou Kateřinu, Rohozec. I přes úbytek trvale bydlících obyvatel v nich výrazněji roste počet domů. Do druhé skupiny patří sídla jako Bojmany, Borek, Lišice, Sulovice či Zaříčany. Počet domů se v nich téměř nezměnil, ale počet obyvatel výrazně poklesl. I přesto, že je výše uvedené členění zjednodušující, upozorňuje na některé aspekty struktury sídel v zájmovém území. Zatímco přechodná sídla se nacházejí buď v širším zázemí větších měst (Čáslav, Kutná Hora) a při hlavních komunikacích, sídla marginální leží spíše ve středu území, mimo významné silnice a spoje.

S výše uvedeným rozlišením sídel pak koresponduje i věková struktura jejich obyvatel. Z hlediska věkového složení obyvatel je v území výrazně zastoupeno starší obyvatelstvo a to zejména v sídlech menších, nebo ležících ve více odlehle východní části území. Dětská složka populace je též ve srovnání s průměrnými hodnotami za Česko zastoupena nadprůměrně, ovšem podle očekávání je soustředěna především v sídlech v západní části sledovaného území. Tedy těch sídlech, která z dlouhodobého hlediska vykazují nejmenší populační úbytek.

Tab. 3: Vývoj počtu domů od pol. 19. století po částech obcí v zájmovém území

Obec	Část obce	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Bernardov	Bernardov	40	49	50	53	51	52	62	65	70	71	69	75	83
<i>Bílá Podolí</i>	Zařičany	61	62	63	65	74	74	88	90	81	74	68	73	72
Církvice	Církvice	69	71	70	72	78	82	127	149	276	155	158	180	195
Církvice	Jakub	67	67	70	76	86	86	104	117	0	121	129	148	172
Hlízov	Hlízov	93	94	95	100	101	101	135	148	152	160	142	161	154
Horka I	Borek	15	15	15	15	16	15	17	17	0	17	17	18	19
Horka I	Horka I	39	40	42	43	49	48	55	60	138	55	53	58	59
Horka I	Svobodná Ves	50	51	51	51	50	51	59	64	0	62	69	74	77
Horušice	Horušice	52	58	60	65	78	77	86	90	89	92	74	85	89
Chotusice	Druhanice	4	4	3	3	3	3	3	4	0	3	3	4	4
Chotusice	Chotusice	167	180	172	175	174	181	241	264	253	239	219	243	257
Kobylnice	Kobylnice	33	35	36	38	37	43	49	51	51	54	48	49	56
Nové Dvory	Nové Dvory	108	112	128	128	137	148	198	221	223	216	219	246	254
Nové Dvory	Ověřany	6	6	12	12	11	12	12	14	0	7	8	10	4
Rohožec	Rohožec	74	79	77	79	86	94	104	110	100	98	93	102	123
Sv. Mikuláš	Lišice	17	21	22	24	25	25	23	28	0	21	16	19	22
Sv. Mikuláš	Sulovice	41	43	42	44	46	48	53	53	79	48	43	47	47
Sv. Mikuláš	Sv. Kateřina	85	88	90	93	102	114	121	132	0	113	106	117	126
Sv. Mikuláš	Sv. Mikuláš	63	70	72	80	83	91	111	118	233	116	108	127	135
Třebešice	Třebešice	57	63	66	66	71	73	107	114	100	80	69	71	81
Vlačice	Vlačice	13	13	13	14	13	13	14	18	72	14	11	13	13
Vlačice	Výčapy	28	28	28	29	28	30	48	53	0	61	65	61	64
Záboří n. L.	Habrkovice	31	33	35	36	37	40	50	54	0	46	44	44	50
Záboří n. L.	Záboří n. L.	66	79	87	91	110	124	152	205	251	221	214	246	263
Žehušice	Bojmany	39	41	41	41	43	44	48	47	45	41	36	44	46
Žehušice	Žehušice	130	115	121	118	135	139	146	146	143	139	132	153	164
Celkem		1 448	1 517	1 561	1 611	1 724	1 808	2 213	2 432	2 356	2 324	2 213	2 468	2 629

Tab. 4: Vývoj počtu obyvatel od pol. 19. století po částech obcí v zájmovém území

Obec	Část obce	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Bernardov	Bernardov	281	338	306	268	295	272	260	223	247	252	215	201	176
<i>Bílá Podolí</i>	Zařičany	470	493	499	509	475	435	430	294	294	227	151	151	118
Církvice	Církvice	717	742	726	736	699	659	678	637	668	644	639	595	619
Církvice	Jakub	632	613	621	682	668	673	553	442	517	526	460	478	532
Hlízov	Hlízov	755	694	765	844	773	732	799	564	549	521	502	426	415
Horka I	Borek	118	142	102	104	81	92	84	67	60	51	66	49	52
Horka I	Horka I	300	251	279	278	303	299	284	241	251	214	164	146	150
Horka I	Svobodná Ves	375	364	350	345	324	322	340	249	255	234	252	225	215
Horušice	Horušice	430	421	432	429	453	421	397	314	317	287	244	211	187
Chotusice	Druhanice	27	26	35	46	38	39	31	38	39	21	13	18	8
Chotusice	Chotusice	1 508	563	1 388	1 408	1 176	1 208	1 219	991	968	854	728	615	642
Kobylnice	Kobylnice	257	250	281	265	224	227	241	190	174	189	168	184	181
Nové Dvory	Nové Dvory	1 257	1 219	1 255	1 219	1 202	1 102	1 052	842	876	797	814	749	753
Nové Dvory	Ověřany	85	122	99	103	113	78	77	49	59	60	79	79	69
Rohožec	Rohožec	485	567	577	515	538	551	475	376	323	295	283	242	256
Sv. Mikuláš	Lišice	135	157	180	177	147	151	123	78	88	73	51	38	27
Sv. Mikuláš	Sulovice	263	257	295	268	270	278	228	180	161	144	116	111	92
Sv. Mikuláš	Sv. Kateřina	632	619	663	652	667	623	610	434	401	380	334	262	241
Sv. Mikuláš	Sv. Mikuláš	606	603	597	614	606	620	637	445	420	390	385	386	362
Třebešice	Třebešice	610	737	731	674	626	513	572	374	381	239	216	195	219
Vlačice	Vlačice	129	120	114	134	109	131	100	94	132	103	76	69	56
Vlačice	Výčapy	270	245	228	291	311	324	337	247	257	253	260	211	207
Záboří n. L.	Habrkovice	248	251	259	256	272	281	271	185	186	159	148	136	117
Záboří n. L.	Záboří n. L.	517	626	713	753	784	798	690	699	757	754	698	644	658
Žehušice	Bojmany	279	292	280	268	249	247	243	164	157	144	120	101	82
Žehušice	Žehušice	1 053	951	972	906	817	814	710	601	610	554	489	481	496
Celkem		12 439	12 663	12 747	12 744	12 220	11 890	11 441	9 018	9 147	8 365	7 671	7 003	6 930

III.4.2. Rodáctví

Fenomémem, který má vliv na vztah k místu bydliště a soudržnost komunit je rodáctví. Touto charakteristikou lze měřit migrační stabilitu obyvatel v území a zároveň do určité míry ukazuje na „zakořeněnost“ obyvatel, kdy zejména rodáci bývají označováni za záruku kontinuity tradic apod. Podíl rodáků, tj. osob, jejichž místo trvalého bydliště je totožné s bydlištěm matky v době jejich narození, se ve sledovaném území pohybuje kolem celorepublikového průměru, není ani vysoký, ale ani nízký.

III.4.3. Vzdelanost

Vzdělanost obyvatelstva bývá považována za jeden z ukazatelů tzv. lidského kapitálu, tedy vybavenosti území z hlediska lidských zdrojů. Vzdelanější osoby mají snadnější možnosti uplatnění na trhu práce, mohou získat zaměstnání v progresivnějších hospodářských odvětvích a na finančně lépe hodnocených pozicích. Do značné míry však záleží i na širších možnostech uplatnění. Vysoká kvalifikace obyvatel periferních území nemusí nutně znamenat rozvoj regionu. Pokud obyvatelé nenajdou v místě bydliště patřičné uplatnění, povede tato situace spíše k odchodu vzdělaných obyvatel do jiných (jádrových) regionů, kde najdou odpovídající zaměstnání. Proto vzdělanost obyvatel zájmového území nelze hodnotit jako nedostatečnou, ačkoli se například podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva pohybuje silně pod průměrem Česka. Zaměříme-li se především na populačně větší sídla, která jsou méně náchylná k náhodným výkyvům v důsledku malého počtu sledovaných osob, můžeme dokonce konstatovat, že podíl osob se základním vzděláním je např. u Nových Dvůrů nižší (17,9 %) než celostátní průměr (19,9 %), a že v území dominují osoby vyučené a se vzděláním středním odborným (bez maturity), jejichž podíl je v mnohých sídlech nadprůměrný. Dalo by se tedy říci, že obyvatelé mají takové vzdělání, které odpovídá jejich potenciálnímu uplatnění v oblasti, kde žijí.

III.4.4. Nezaměstnanost

Ukazatel míry nezaměstnanosti může velmi dobře indikovat problémová území. Zde se tohoto ukazatele dotkneme pouze okrajově a pro dokreslení situace. Za jednotlivé části lze sledovat pouze nezaměstnanost zjištěnou na základě výsledků sčítání. Nejnovější dostupné takové údaje, proto pocházejí z roku 2001, kdy se konalo poslední Sčítání lidu, domů a bytů. Z těchto dat je patrná malá rozdílnost v nezaměstnanosti mezi sídly, kdy více vystupují pouze Třebešice, Vlačice, Lišice, Ovčáry a Horka I. Tyto hodnoty ovšem můžeme přičíst specifickým podmínkám a lze říci, že nezaměstnanost se v námi sledované oblasti blíží průměrné hodnotě v Česku a území není z hlediska tohoto jevu výrazněji diferencováno.

Tab. 5: Celkový počet domů a struktura domovního fondu, části obce v zájmovém území, 2001

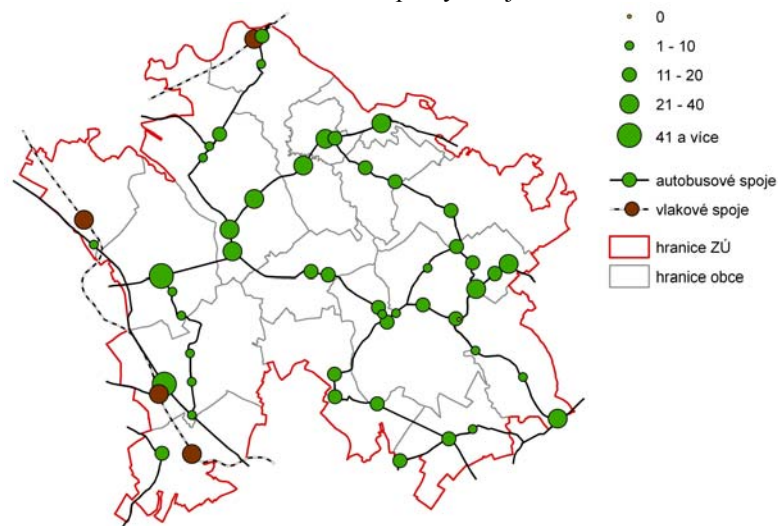
Obec	Část obce	Domů	Rodinných		Bytových		Trvale obyd.		Postavených v období					Rekreační	
			abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	do 1919	1920-45	1946-80	1981-90	1991-01	abs.	v %
Bernardov	Bernardov	83	81	97,6	0	0,0	57	68,7	10	9	26	4	6	16	19,3
Bílé Podolí	Zařičany	72	72	100,0	0	0,0	47	65,3	15	7	18	6	1	14	19,4
Církvice	Církvice	195	190	97,4	2	1,0	171	87,7	18	35	66	25	26	14	7,2
Církvice	Jakub	172	161	93,6	2	1,2	148	86,1	20	25	61	18	23	3	1,7
Hlízov	Hlízov	154	152	98,7	2	1,3	125	81,2	27	19	53	14	11	9	5,8
Horka I	Borek	19	18	94,7	0	0,0	17	89,5	9	2	4	1	1	2	10,5
Horka I	Horka I	59	58	98,3	1	1,7	38	64,4	3	11	18	3	3	21	35,6
Horka I	Svobodná Ves	77	75	97,4	0	0,0	59	76,6	3	7	35	8	6	14	18,2
Horušice	Horušice	89	85	95,5	1	1,1	64	71,9	10	19	21	9	4	18	20,2
Chotusice	Druhanice	4	3	75,0	0	0,0	3	75,0	2	0	0	1	0	0	0,0
Chotusice	Chotusice	257	254	98,8	0	0,0	203	79,0	37	41	69	28	28	22	8,6
Kobylnice	Kobylnice	56	55	98,2	1	1,8	44	78,6	5	7	22	7	3	7	12,5
Nové Dvory	Nové Dvory	254	236	92,9	5	2,0	215	84,7	51	36	81	22	22	13	5,1
Nové Dvory	Ovčáry	4	2	50,0	2	50,0	4	100,0	2	1	0	0	0	0	0,0
Rohožec	Rohožec	123	119	96,8	0	0,0	86	69,9	19	16	33	4	13	29	23,6
Sv. Mikuláš	Lišice	22	22	100,0	0	0,0	14	63,6	3	3	5	2	1	8	36,4
Sv. Mikuláš	Sulovice	47	47	100,0	0	0,0	32	68,1	5	11	8	4	4	12	25,5
Sv. Mikuláš	Sv. Kateřina	126	126	100,0	0	0,0	88	69,8	19	35	27	2	5	19	15,1
Sv. Mikuláš	Sv. Mikuláš	135	130	96,3	3	2,2	98	72,6	11	15	45	12	13	12	8,9
Třebešice	Třebešice	81	79	97,5	1	1,2	58	71,6	10	19	13	4	7	19	23,5
Vlačice	Vlačice	13	12	92,3	1	7,7	11	84,6	1	4	4	2	0	1	7,7
Vlačice	Výčapy	64	60	93,8	4	6,3	52	81,3	3	12	26	8	3	9	14,1
Záboří n. L.	Habrkovice	50	50	100,0	0	0,0	35	70,0	5	7	16	6	1	11	22,0
Záboří n. L.	Záboří n. L.	263	253	96,2	2	0,8	209	79,5	48	34	84	21	22	33	12,6
Žehušice	Bojmany	46	46	100,0	0	0,0	29	63,0	3	4	13	3	4	16	34,8
Žehušice	Žehušice	164	154	94,0	7	4,3	131	79,9	28	14	55	21	12	23	14,0
Celkem (z celku)		2 629	2 540	96,6	34	1,3	2 038	80,2	367	393	803	235	219	345	13,1

III.5. Dopravní dostupnost a denní výměna obyvatelstva

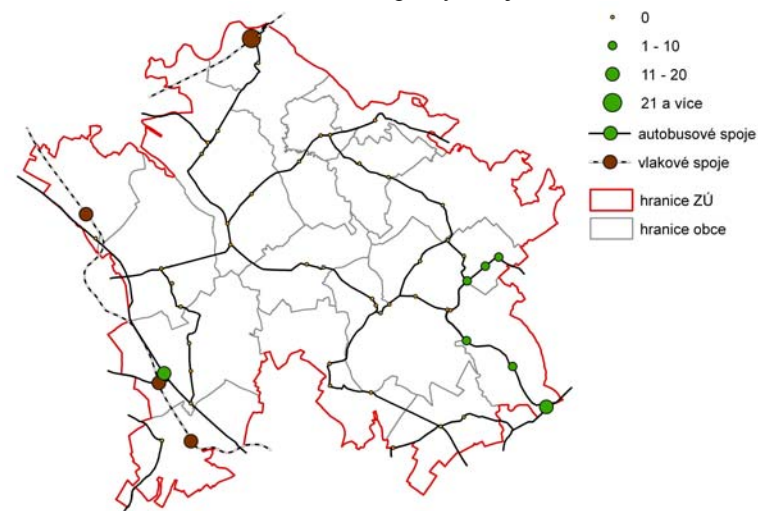
Dalšími indikátory, pomocí kterých jsme hodnotili postavení jednotlivých sídel v zájmovém území, jsou dopravní dostupnost prostřednictvím hromadné dopravy a celková bilance denní vyjížďky do zaměstnání a do škol přes hranice obce. Základní zjištěné poznatky o dostupnosti jednotlivých částí zájmového území hromadnou dopravou shrnují obr. 6 a 7. Údaje o počtu spojů a průběhu jednotlivých linek jsme zjišťovali s pomocí internetové databáze spojů hromadné dopravy v Česku dostupné na adrese www.vlak-bus.cz. Údaje o frekvenci spojů na jednotlivých zastávkách jsme zjišťovali jak pro všední den mimo období prázdnin (středa 17.6.2009), tak pro den volna (sobota 20.6.2009). Přičemž hodnoty uvedené v obr. 6 a 7 představují celkový počet spojů všech linek ve všech možných směrech, které v daný den zastávkou projely, nebo alespoň měly projet podle platného jízdního řádu. Již na první pohled je patrný rozdíl v postavení sídel se zastoupením obou druhů dopravy a sídel dostupných pouze pomocí autobusů.

Jak se mění charakter sídel v zájmovém území vlivem vyjížďky a dojížďky do škol a zaměstnání během dne ukazují grafy 3 a 4. Prezentované ukazatele však bylo vzhledem k omezené dostupnosti potřebných údajů možné vyhodnotit pouze na úrovni celých obcí, i když úroveň částí obcí (resp. jednotlivých sídel) by byla jistě vhodnější. Pouze na úrovni celých obcí jsou totiž dostupné hodnoty dojížďky za zaměstnáním a do škol potřebné k jejich konstrukci. Prvním ukazatelem, o němž se zmíníme, je celková míra výměny obyvatelstva. Tou myslíme souhrn počtu obyvatel, kteří během jednoho dne do obce přijedou či z ní vyjedou. Z grafu 3 vidíme, že tento objem se v čase příliš nemění a že o čím populačně větší obec se jedná, tím větší je celkový objem výměny. Obce s největším počtem obyvatel (Církvice, Chotusice, Nové Dvory, Svatý Mikuláš, Záboří nad Labem, Žehušice) tak vykazují jeho nejvyšší hodnoty. Z hlediska charakteristiky denního režimu určité obce (sídla) je však zajímavější druhý sledovaný ukazatel, procentuální změna populace v obci vlivem dojížďky a vyjížďky (graf 4). Tou myslíme procento, o které se změní populace určité obce, pokud by se v jeden okamžik současně realizovala veškerá reálná vyjížďka a dojížďka, tedy ti, kteří vyjíždějí, všichni odjeli a ti, kteří dojíždějí, všichni přijeli. V takovém případě by téměř u všech obcí v zájmovém území došlo ke snížení počtu obyvatel, někde i o více než 40 % (Kobylnice, Třebešice, Vlačice). Výjimkou jsou Chotusice, jediné sídlo v území, kde se počet obyvatel vlivem dojížďky zvyšuje.

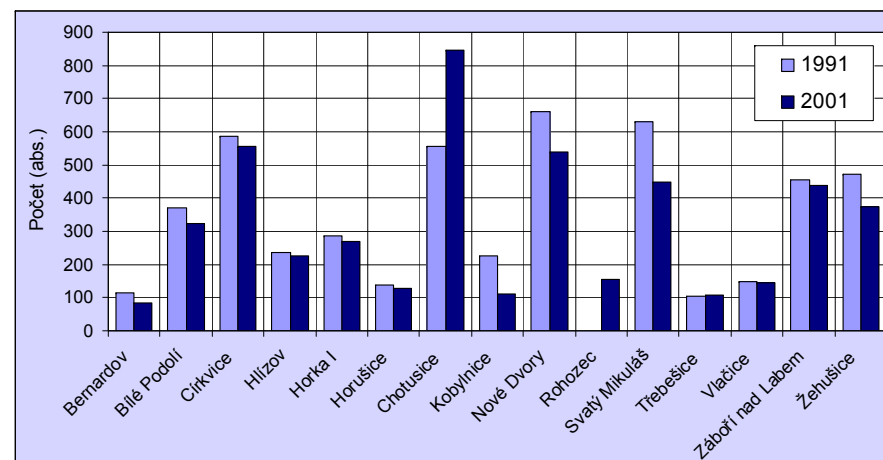
Obr. 6: Trasy linek hromadné dopravy a frekvence spojů ve středu 17. 6. 2009 na zastávkách hromadné dopravy v zájmovém území

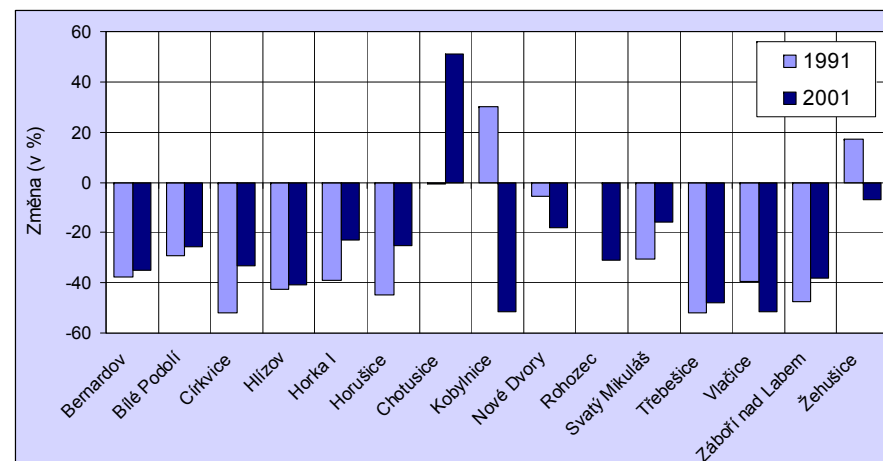
Obr. 7: Trasy linek hromadné dopravy a frekvence spojů v sobotu 20. 6. 2009 na zastávkách hromadné dopravy v zájmovém území

Graf 3: Celková míra výměny obyvatelstva v obcích zájmového území prostřednictvím vyjížděky a dojížděky v letech 1991 a 2001

Graf 4: Procentuální změna populace vlivem vyjížděky a dojížděky do zaměstnání a škol v letech 1991 a 2001, obce v zájmovém území

III.6. Vybavenost

Poslední charakteristikou, o které se zmíníme je vybavenost obcí. Občanská vybavenost a technická infrastruktura (např. připojení na obecní vodovod, splaškovou kanalizaci, plynofikaci, vyhovující stav povrchu vozovek) se často také stává politikem (téma je politizováno). Mnoho představitelů samosprávy považuje za hlavní prioritu vybudovat pro obec určitou občanskou vybavenost a nechává stranou vlastní ekonomický rozvoj obce, strategii budoucího rozvoje, nadměrně zatěžuje obecní rozpočet či se dokonce významně zadluhuje. Určitá základní občanská vybavenost je nezbytná, ale vždy je třeba uvážit poptávku po ní v poměru k ceně a všeobecné reálnosti takové investice.

Údaje o občanské vybavenosti obcí jsme zjišťovali z údajů poskytovaných na stránkách Českého statistického úřadu v rubrice Městská a obecní statistika. Data je možné zjistit pouze do měřítkové úrovně obcí a jednotlivé instituce či služby nelze místně lokalizovat do jednotlivých částí obce. Jediná zařízení, která se z hlediska této statistiky v území nacházejí spadají do oblasti kultury, školství, sportu a zdravotnictví. Tak např. ve většině obcí se nachází veřejná knihovna, v Horce I a Svatém Mikuláši dokonce kino. Nejsou zde ovšem jiné než základní školy a mateřské školy. K těmto zařízením se pak vážou i prostory určené sportu jako hřiště a tělocvičny. Základní školy s družinou a mateřskou školou se nacházejí v centrálních sídlech (Bílém Podolí, které ovšem leží již mimo zájmové území; Církvici; Chotusicích; Nových Dvorech; Záboří nad Labem; Žehušicích). Samostatná mateřská škola je navíc v Hlízově. Největší školy se nacházejí v Žehušicích a Nových Dvorech, které jako jediné v zájmovém území disponují kapacitou nad 100 žáků (podle údajů z evidence Ministerstva školství ČR). Ze zdravotnických zařízení se pouze ve dvou obcích nachází samostatná ordinace praktického lékaře (Nové Dvory, Žehušice).

V zájmovém území se tedy nachází pouze základní vybavenost, která je soustředěná do největších centrálních obcí. Za ostatními vyššími službami musejí obyvatelé dojíždět do přílehlých center mimo zájmové území (nejpravděpodobněji se jedná o Čáslav, Kutnou Horu, Kolín a Pardubice).

ČÁST B. – VÝSLEDKY ANKETÁRNÍHO ŠETŘENÍ

III.7. Výsledky anketárního šetření

Kromě analýzy dostupných statistických údajů bylo součástí řešení aktivity i uskutečnění a zpracování údajů anonymního anketárního šetření mezi obyvateli zájmového území. Toto šetření se uskutečnilo v červnu roku 2009 a zaměřilo se na rodiče (nebo jiné příbuzné) žáků místních základních škol. Jednalo se o školy v následujících obcích: Církvice, Chotusice, Nové Dvory, Záboří nad Labem a Žehušice. Vlastní dotazníky byly distribuovány mezi potenciální respondenty právě prostřednictvím žáků těchto škol, kdy každý žák obdržel jeden dotazník, který následně odnesl domů k vyplnění. Celkem bylo s ohledem na předpokládanou naplněnost škol připraveno 400 dotazníků z nichž ne všechny se rozdaly. Ve výsledku jsme tak získali 254 vyplněných dotazníků. Pokud přijmeme jako kritickou hranici reprezentativnosti šetření 3% podíl respondentů na celkové populaci zájmového území, můžeme konstatovat, že se nám podařilo dané kritérium naplnit.

Zmiňovaná metoda získávání odpovědí na předepsané otázky měla však i několik úskalí. Z těch jmenujme alespoň tři základní. (1) Předně bylo nutné vyplnění názvu místa bydliště (části obce) ponechat na samotném respondentovi, ne všichni však místo bydliště uvedli (v níže prezentovaných tabulkách a grafech jsou odpovědi takových respondentů

zahrnuty pod položku „neuvedeno“). (2) Dále nebylo možné přímo ovlivnit celkové počty odpovědí z jednotlivých částí zájmového území a (3) také zamezit v odpovědích respondentům žijícím vně zájmového území (v níže prezentovaných tabulkách a grafech jsou odpovědi takových respondentů zahrnuty pod položku „ostatní“). Jak ukazuje tab. 6 a obr. 8, všechny tyto faktory ve výsledku ovlivnily reprezentativnost šetření na nižších měřítkových úrovních než je úroveň celého zájmového území. Největší podíl zodpovězených dotazníků tak připadá na sídla, ve kterých se nachází vlastní škola. A zatímco existují části obcí, ve kterých na dotazník odpovědělo více 4 % trvale bydlících obyvatel, vyskytla se i sídla, ze kterých se nepodařilo získat žádnou odpověď. Alespoň 3% hranice podílu respondentů na celkovém počtu obyvatel ovšem byla dosažena u 11 sídel z 26 možných. Z územního hlediska je nejmenší reprezentativnost odpovědí za sídla ležící ve východní části zájmového území. To je pochopitelné vzhledem k poloze jednotlivých škol, přes které byly dotazníky distribuovány.

Vlastní dotazník se skládal z 13 otázek a základních identifikačních údajů (pohlaví, věk a název místní části, kde respondent bydlí). Jednotlivé otázky byly změřeny na vztah respondenta k místu bydliště, jeho spokojenost s kvalitou života a vztah k místním osobám a institucím. Úvodní otázka dotazníku zněla „Jak dlouho žijete v místě Vašeho bydliště, tedy místní části, kde bydlíte?“. Otázku jsme záměrně pokládali na délku pobytu v místní části, nikoli obci, neboť pro další otázky měřící marginalizaci sídel je důležitá přesná lokalizace respondentů v rámci obce. Respondenti s nejdelší délkou pobytu ve sledovaném území se nacházeli v sídle Borek, potažmo Horušice, Bernardov a Sulovice. Porovnáme-li výsledky s věkem dotazovaných osob, zjistíme, že se zpravidla jedná o velmi malá sídla v rámci nichž dotazník zodpovídali starší generace, které logicky žijí v území déle. Největší sídla zájmového území se pak pohybují přibližně kolem celkového průměru 20 let. Tato délka pobytu se jeví jako adekvátní k posuzování situace v místě bydliště.

Na otázku „Jak jste celkově spokojen(a) s životem v místě bydliště, tedy místní části, kde bydlíte?“ odpověděla převážná část dotázaných kladně (graf 5). Celkově lze říci, že takové hodnocení se příliš nevymyká obvyklé praxi jiných obdobně zaměřených anketárních šetření. Nejzásadnější je, že pouze jediná osoba (v Kobylnici) uvedla, že není v místě bydliště vůbec spokojena. Nejvíce obyvatel nespokojených s poměry v jejich bydlišti najdeme v Nových Dvorech, v relativním vyjádření se však nejedná o výrazně vyšší podíly z celkového počtu dotázaných v sídle. Jako nejspokojenější se jeví obyvatelstvo Rohozce a Svobodné Vsi.

Šetření percepce území jeho uživateli musí nezbytně zahrnovat i dotazy na velmi subjektivní názory. Pokud má jedinec dojem, že je jeho místní část „odstrčená“, na okraji dění, zanedbávaná veřejnou správou, lze takové území označit za marginalizované, ačkoli na to jiné skutečnosti neukazují (viz graf 6). Obyvatelé považují své místní části za spíše udržované a povětšinou tradiční, což není překvapivý závěr, jedná-li se o venkovské území mimo hlavní rozvojové osy v rámci Česka. Ne mnoho obyvatel nachází v místě svého bydliště něco jednoznačně výjimečného, což může být skutečnost do určité míry limitující rozvoj regionu. Zároveň však musíme mít na paměti, že samotná výpověď, že místo bydliště je obyčejné, nemusí být negativní, ale může naopak předznamenávat jakousi střízlivost respondenta v hodnocení a nemusí nutně vyjadřovat jeho vztah k regionu i jeho obyvatelům, který může být přesto velmi silný. Podotázku hodnotící centralitu či periferiálnost místní části v rámci obce nebyla velká část dotázaných schopná posoudit, nejen podíváme-li se na podíl v kategorii neodpovědělo, ale také výsledek šetření s největším podílem střední varianty odpovědi (3) a postupně se snižujícím zastoupením extrémních kategorií (1 a 5). Zaměříme-li se na tuto otázku v detailu místních částí, můžeme zjednodušeně říci, že menší místní části svoji pozici hodnotí jako odstrčenou a ty větší jako centrální. Tato skutečnost se jeví jako opodstatněná i z hlediska objektivních charakteristik a nemusí nutně vyjadřovat bezpráví a opomíjenost malých sídel většími. Pozoruhodné však je, že i některá malá sídla jako Horka I

hodnotí svoji pozici jako v centru dění a naopak obyvatelé Nových Dvůrů mají pocit větší „odstrčenosti“ než obyvatelé Záboří nad Labem (které má například velmi dobrou dopravní polohu na hlavním železničním tahu).

Pro jasnější identifikaci možných příčin nespokojenosti či spokojenosti obyvatel s místními poměry jsme položili otázky týkající se výslovně občanské vybavenosti a dopravní dostupnosti bydliště. Celkově v modelovém území panuje většinová spokojenost s občanskou vybaveností sídel (graf 8), přičemž ale pouze malá část respondentů označila občanskou vybavenost jako velmi dobrou. Z grafu 7 je dále patrné, že nespokojeni s občanskou vybaveností jsou obyvatelé spíše menších sídel. S určitou mírou nespokojenosti se ovšem lze setkat také ve větších sídlech. Zejména se jedná o Svatou Kateřinu nebo Svatý Mikuláš. Ač jsou to sídla relativně populačně velká, přes 50 % respondentů nebylo se zdejší vybaveností spokojeno. Největší spokojenost s občanskou vybaveností panuje v sídlech, která jsme výše označili jako centrální, tedy Církvici, Nových Dvůrech a Záboří nad Labem, potažmo Jakubu a Žehušicích.

O něco méně než polovina respondentů byla spokojena s dopravní dostupností sídla, ve kterém bydlí (graf 9). Kladné hodnocení dopravní dostupnosti pak zpravidla sleduje hlavní dopravní koridory v území: silniční – např. Církvice, případně Jakub i železniční – např. Záboří nad Labem (viz graf 10). Poněkud překvapivé je záporné hodnocení dopravní dostupnosti Nových Dvůrů a Svatého Mikuláše, přestože se jedná o sídla ležící na jednom z hlavních dopravních tahů v oblasti. Zde velmi záleží na tom, vůči jakému sídlu či oblasti respondenti dostupnost hodnotili (např. dostupnost z Kutné Hory, z Prahy aj.) a navíc si mohli tázaní vyložit otázku dvěma způsoby: posuzovat dopravní obslužnost (tj. veřejnou dopravou) či celkovou dostupnost včetně použití individuálních dopravních prostředků (automobilu).

S ohledem na migrační stabilitu oblasti a subjektivní dimenzi spokojenosti s životem v místě bydliště, určitou spjatost s územím jsme položili otázku „Jak silně Vás poutá k místu bydliště: krajina, způsob života, přátelé, zaměstnání, bydlení, rodina.“ Ne příliš překvapivé váže nejvíce dotázaných k místu bydliště rodina (viz graf 11) a bydlení. Vzhledem k dnešním dopravním možnostem a vysoké míře pracovní dojížděky není zaměstnání již pro setrvání respondenta v místě bydliště tak zásadní. Poměrně pozitivně lze hodnotit vztah obyvatel k místní krajině (včetně vsí ležících v nejintenzivněji využívané zemědělské krajině) a způsobu života (který lze vykládat i jako alternativu k životu ve městě). Pouze čtvrtina respondentů by se chtěla z místa bydliště skutečně odstěhovat (graf 13). Z větších sídel lze podle odpovědí respondentů očekávat úbytek obyvatel stěhováním především v Kobylnici, Svatém Mikuláši a Svaté Kateřině, kde vyskytly jednoznačně kladné odpovědi. Naopak vysokou migrační stabilitu vykazuje Rohozec a Záboří nad Labem.

Třetí klíčovou komponentou pro život a setrvávání v daném sídle je možnost pracovního uplatnění v regionu. Proto jsme jako osmou položili otázku „Jak byste hodnotil/a nabídku pracovních příležitostí v oblasti, ve které se nachází Vaše obec?“ Záměrně jsme se neptali na možnost pracovního uplatnění přímo v místě (sídle) bydliště, ale v širším regionu, jelikož předpokládáme, že dojížděka za prací z nejmenších sídel je nezbytná. Obyvatelé zájmového území nahlízejí na možnosti pracovního uplatnění velmi negativně (graf 14), spokojeno je s nabídkou pracovních příležitostí pouze 20 % respondentů. Z nich největší zastoupení najdeme v Církvici, Jakubu a Záboří nad Labem (graf 15) – cca 50% spokojenost s nabídkou pracovních příležitostí.

Ve druhé části dotazníku jsme se pokusili vyšetřit sociální soudržnost místních obyvatel, společenské klima v sídle a míru tzv. sociálního kapitálu ve smyslu tvorby sociálních sítí mezi obyvateli, přirozených společenstev (komunit) a potenciál jejich využití k získání určitých cílů a výhod. Tento oddíl jsme zahájili otázkou „Myslíte si, že ve Vaší obci obyvatelé tvoří přirozené společenství?“, přičemž jsme jasně vysvětlili, co slovním spojením „přirozené společenství“ myslíme. O přirozeném společenství v dané lokalitě můžeme hovořit

tehdy, pokud obyvatelé tohoto území tvoří komunitu, která má některé společné zájmy, cítí vzájemnou sounáležitost a společné kořeny. V našem dotazníku jsme se záměrně tázali na přirozené společenství obce jako celku, nikoli již místní části, poněvadž předpokládáme, že sociální jednotkou může být celé společenství občanů samosprávného území. Výsledky našeho šetření jsou v tomto ohledu nejednoznačné (graf 17) a odpovědi jsou víceméně dichotomicky rozdělené na buďto naprostý souhlas nebo odmítnutí s odkazem, že takové společenství tu bývalo dříve. To ovšem také znamená, že i když respondent uvedl, že společenství dnes již neexistuje, stále má určitou představu o jeho možné podobě. I v případě záporných odpovědí zde tedy může existovat potenciál pro utvoření přirozeného společenství v budoucnosti. Vysoké procento záporných odpovědí se vyskytlo v případě Nových Dvůrů. Jedná se ovšem o největší sídlo v oblasti a ve větších sídlech lze obecně očekávat, že k sobě mají lidé „dále“. Opačná situace se vyskytla v Církvici, Jakubu, Záboří nad Labem či Rohozci (viz graf 16).

Sociální klima, respektive úroveň důvěry mezi jednotlivými obyvateli, ve vztahu různých společenských skupin obyvatel a obyvatel ve vztahu k institucím a autoritám zjišťovala otázka „Pokuste se zhodnotit Váš vztah k následujícím osobám a institucím: sousedé, místní spolky, starosta obce, zastupitelstvo obce, místní podnikatelé, místní škola, místní chalupáři, místní církev.“ Nejvyšší důvěra je v místní základní školu (graf 19), dokonce i s ohledem na podíl zcela kladných odpovědí vyšší než v případě důvěry k sousedům. Škola tedy pro obyvatele pravděpodobně představuje jednu z autorit, ke kterým se tradičně na venkově ještě řadí samospráva (starosta) a v minulosti též církev (farář). Posledně jmenovaná instituce s výraznou sekularizací české společnosti, včetně té venkovské, značně ustupuje do pozadí (i v našem šetření 2/3 respondentů odpověď na tuto podotázku vynechalo). Respondenti v rámci samosprávy více důvěřují starostovi než ostatním zastupitelům, což je v souladu s obecným postavením starosty venkovských sídel, kdy je tento jinak rovnocenný člen zastupitelstva vnímán zpravidla jako vůdčí autorita. K institucím samosprávy však zároveň panuje i nejvyšší nedůvěra z vybraných kategorií, ještě společně s nedůvěrou v podnikatelské subjekty.

Další součástí měření sociální soudržnosti území byl dotaz na povahu sociálních sítí, tzv. sociálního kapitálu místních obyvatel. Od povahy spojení jedinců s jinými jedinci se odvíjí i druh očekávaných aktivit a přínosů plynoucích z takových kontaktů, případně i další možnosti rozvoje území. Pro pozitivní společenské klima v rámci komunity a sousedskou důvěru se jeví jako důležitá vzájemná pomoc mezi členy samotného společenství. Naopak při hledání impulsů pro další rozvoj lokality mohou hrát významnou roli vazby členů komunity na jedince a skupiny jedinců vně dané území, kteří přinášejí do života komunity jiné, širší možnosti. V tomto ohledu vykazují společenství v námi sledovaném území spíše rysy tradičních venkovských komunit (graf 18), které v případě potřeby vyhledávají pomoc mezi členy vlastního společenství.

Pro vzkvétající společenský život nestačí samotný pocit, že místní obyvatelé tvoří přirozené společenství, ale také veřejná deklarace této sounáležitosti v podobě účasti na iniciování určité akce nebo pořádání společenských a kulturních událostí, impulsu pro lokální/regionální rozvoj apod. Proto jsme v našem dotazníku položili otázku „Podílel(a) jste se někdy dobrovolně na pořádání akce, jejímž cílem bylo přispět k obohacení života ve Vaší obci?“ (graf 20). Téměř v každém sídle více než polovina respondentů uvedla, že se někdy podílela na pořádání takové akce, nejčastěji z důvodu podpory společenského, kulturního a sportovního života v obci, ovšem také pro zlepšení vzhledu obce (vysoký podíl takových odpovědí např. v Kobylnici, Svatém Mikuláši). Jako kombinace 1 jsou označeny ty situace, kdy respondent označil všechny tři možné kladné odpovědi, a jako kombinace 2 ty, kdy zvolil jak možnost „ano, vzhled obce“, tak „ano, společenský život“. Také ochota pomoci do budoucna, resp. hypotetická ochota pomoci při takových aktivitách se jeví z hlediska

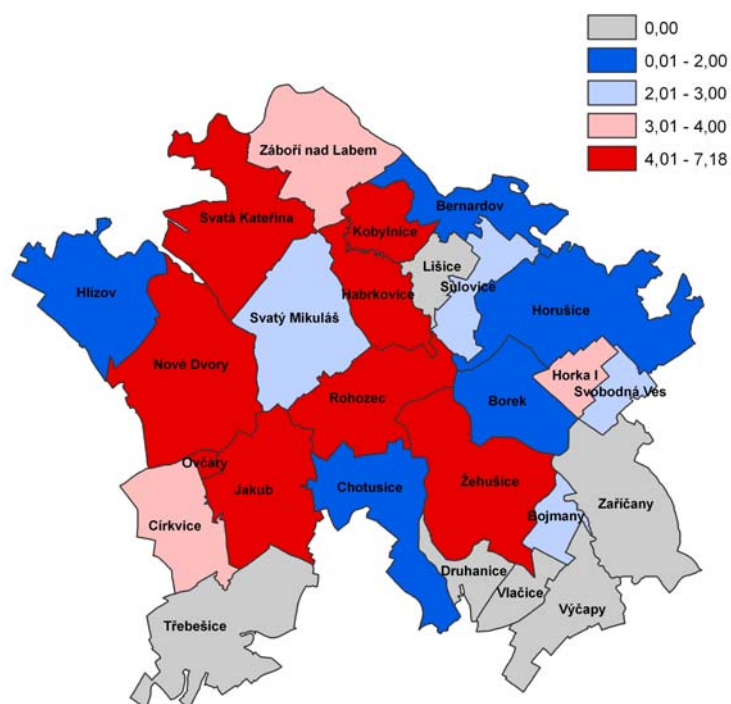
odpovědí respondentů jako velmi vysoká (graf 21). Je ovšem otázkou, zda by taková pomoc byla skutečně zrealizována v případě potřeby, nebo se jedná spíše o tzv. „očekávanou odpověď“ ze strany tazatele, kdy respondent nepovažuje za vhodné na tento druh otázky odpovědět záporně s ohledem na určitý druh sociální kontroly.

Z praxe obdobných dotazníkových šetření je známo, že výzkumů veřejného mínění se častěji a ochotněji účastní ženy než muži, což potvrzuje i naše anketární šetření (graf 22). Navíc s ohledem na způsob distribuce dotazníků prostřednictvím žáků základní školy jejich rodičům lze předpokládat vyšší angažovanost matek ve věcích týkajících se povinné školní docházky jejich dítěte. To by ovšem v tomto případě nemělo mít výraznější vliv na povahu odpovědí získaných při anketárním šetření. Obdobně u zastoupení věkových skupin (graf 23) lze očekávat vyšší podíly respondentů v mladším středním věku, tj. rodičů dětí základních škol. Odpovědi respondentů starších 60 let pravděpodobně zahrnují výpovědi dalších členů rodiny a příbuzných (např. prarodiče). Naše anketární šetření lze z hlediska věkových skupin dotázaných považovat za relevantní výpovědi o realitě mladší střední generace obyvatel venkovských sídel. Jak už jsme také upozornili výše, z důvodu velmi nízkého zastoupení vzorku respondentů v některých sídlech nelze na úrovni všech místních částí obcí považovat provedené anketární šetření za validní a reliabilní.

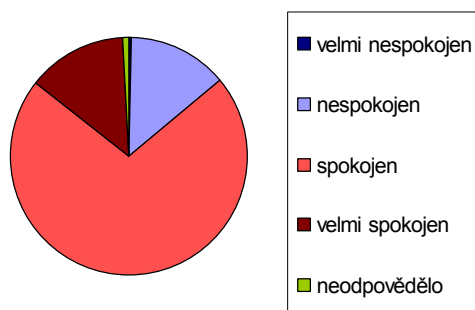
Tab. 6: Počet dotazníků ve srovnání s počtem obyvatel v částech obcí zájmového území

Část obce	Dotazníků	Podíl (%)	Obyvatel	Dotazníků na 100 obyvatel
Bernardov	1	0,39	176	0,57
Bojmany	2	0,79	82	2,44
Borek	1	0,39	52	1,92
Církvice	24	9,45	619	3,88
Druhanice	0	0,00	8	0,00
Habrkovice	5	1,97	117	4,27
Hlízov	2	0,79	415	0,48
Horka I	5	1,97	150	3,33
Horušice	2	0,79	187	1,07
Chotusice	8	3,15	642	1,25
Jakub	22	8,66	532	4,14
Kobylnice	13	5,12	181	7,18
Lišice	0	0,00	27	0,00
Nové Dvory	44	17,32	753	5,84
Ovčáry	3	1,18	69	4,35
Rohozec	16	6,30	256	6,25
Sulovice	2	0,79	92	2,17
Svatá Kateřina	11	4,33	241	4,56
Svatý Mikuláš	9	3,54	362	2,49
Svobodná Ves	6	2,36	215	2,79
Třebešice	0	0,00	219	0,00
Vlačice	0	0,00	56	0,00
Výčapy	0	0,00	207	0,00
Zařičany	0	0,00	118	0,00
Záboří nad Labem	21	8,27	658	3,19
Žehušice	23	9,06	496	4,64
<i>Ostatní</i>	<i>10</i>	<i>3,94</i>	<i>-----</i>	<i>-----</i>
<i>Neuvejeno</i>	<i>24</i>	<i>9,45</i>	<i>-----</i>	<i>-----</i>
Celkem	254	100,00	6 930	3,67

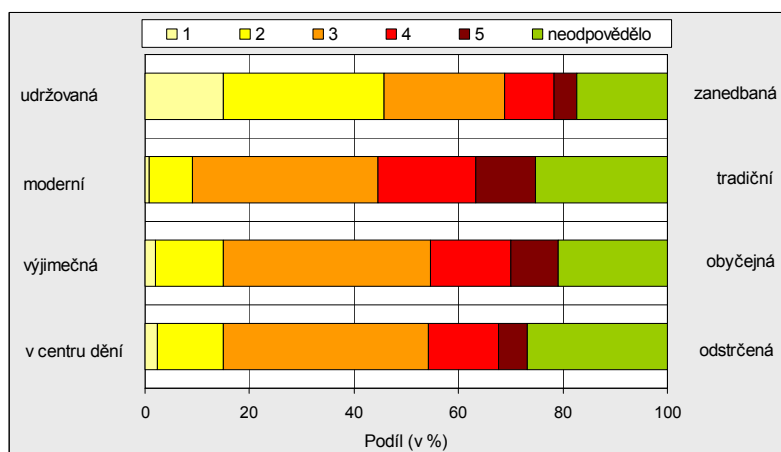
Obr. 8: Počet dotazníků na 100 obyvatel v částech obcí zájmového území

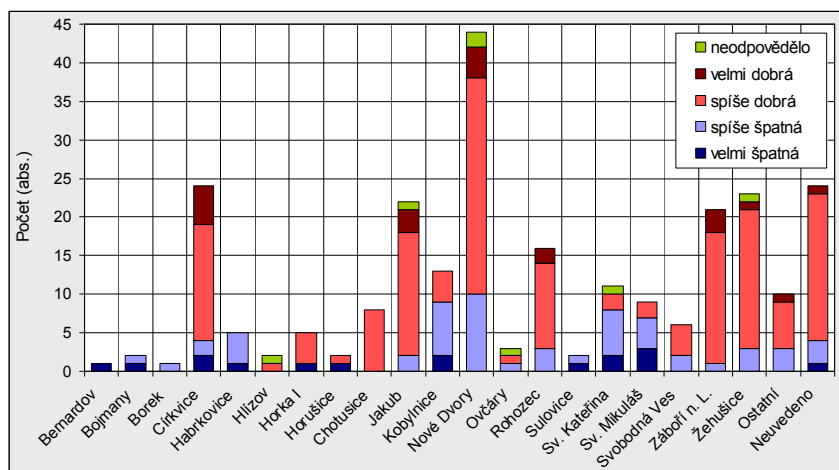
Graf 5: Otázka 2 „Jak jste celkově spokojen s životem v místě bydliště, tedy místní části, kde bydlíte?“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

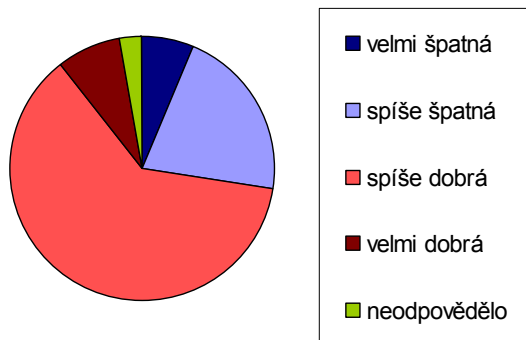
Graf 6: Otázka 3 „Nyní se, prosím, zamyslete nad tím, který z pojmů ve dvojici nejlépe vystihuje pozici místní části, kde bydlíte.“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

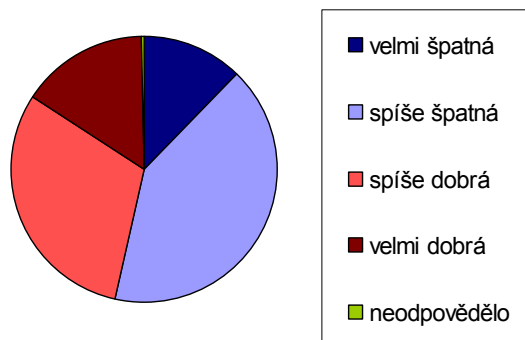
Graf 7: Otázka 4 „Jak byste hodnotil/a občanskou vybavenost v místní části, kde bydlíte?“, celkový počet odpovědí, části obce zájmového území

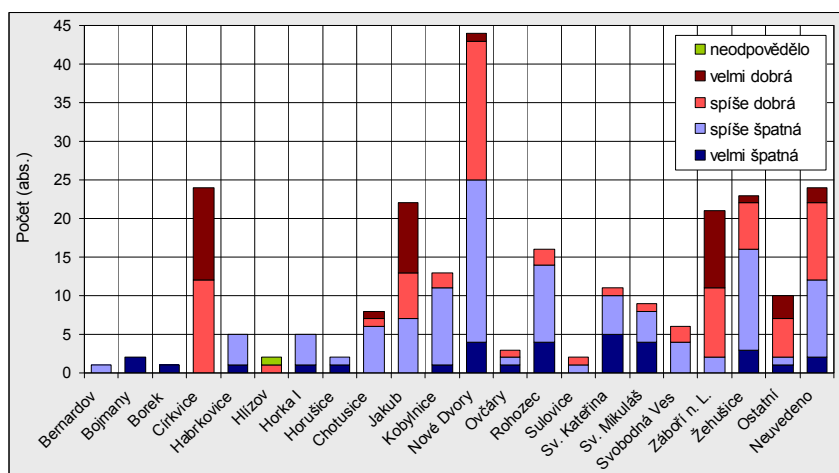
Graf 8: Otázka 4 „Jak byste hodnotil/a občanskou vybavenost v místní části, kde bydlíte?“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

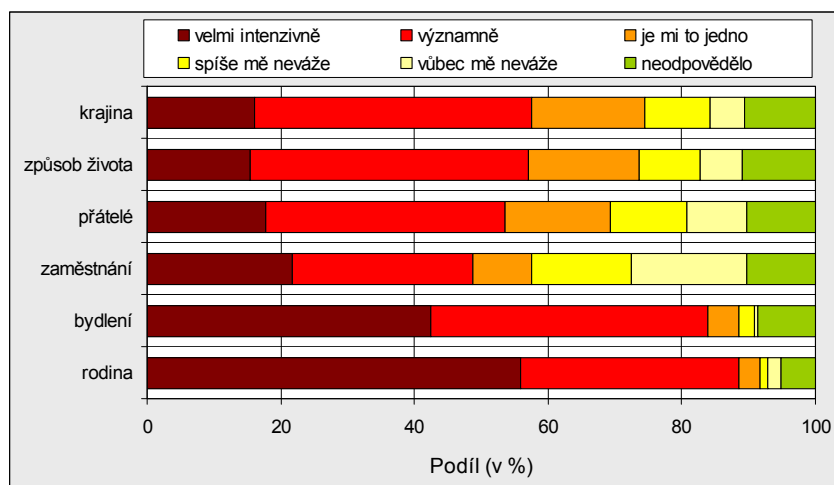
Graf 9: Otázka 5 „Jak byste hodnotil/a dopravní dostupnost místní části, kde bydlíte?“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

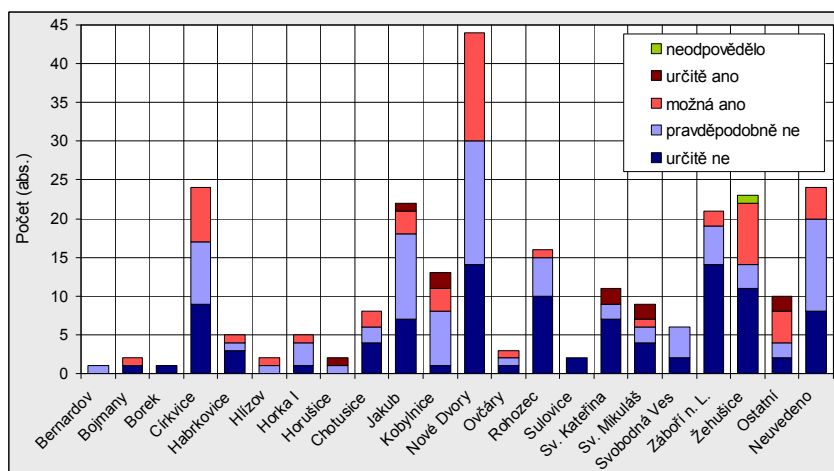
Graf 10: Otázka 5 „Jak byste hodnotil/a dopravní dostupnost místní části, kde bydlíte?“, celkový počet odpovědí, části obce zájmového území

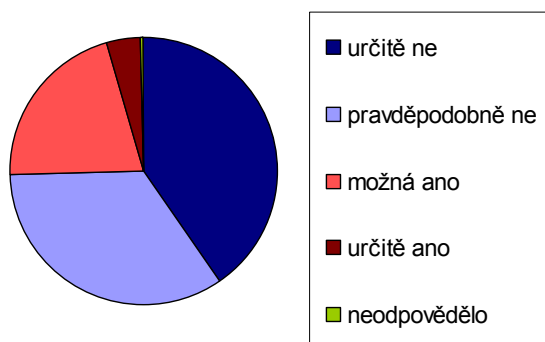
Graf 11: Otázka 6 „Jak silně Vás poutá k místu bydliště“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

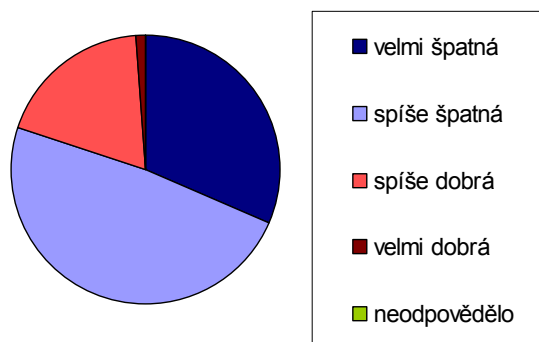
Graf 12: Otázka 7 „Uvažujete o tom, že byste se v budoucnu odstěhoval/a?“, celkový počet odpovědí, části obce zájmového území

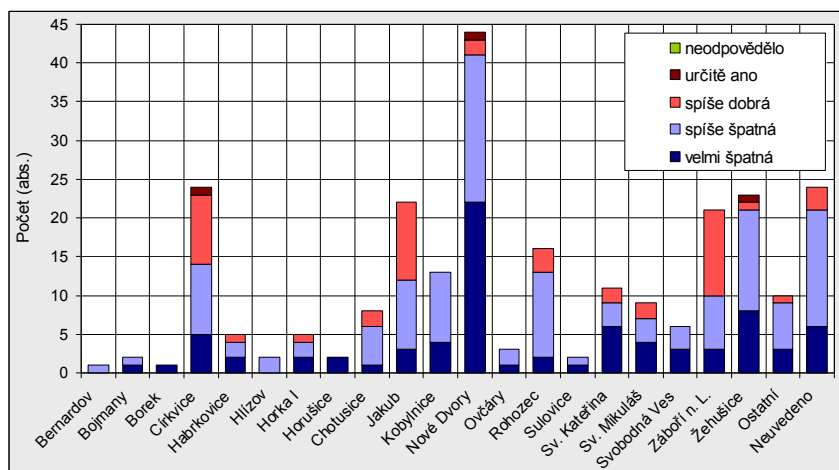
Graf 13: Otázka 7 „Uvažujete o tom, že byste se v budoucnu odstěhoval/a?“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

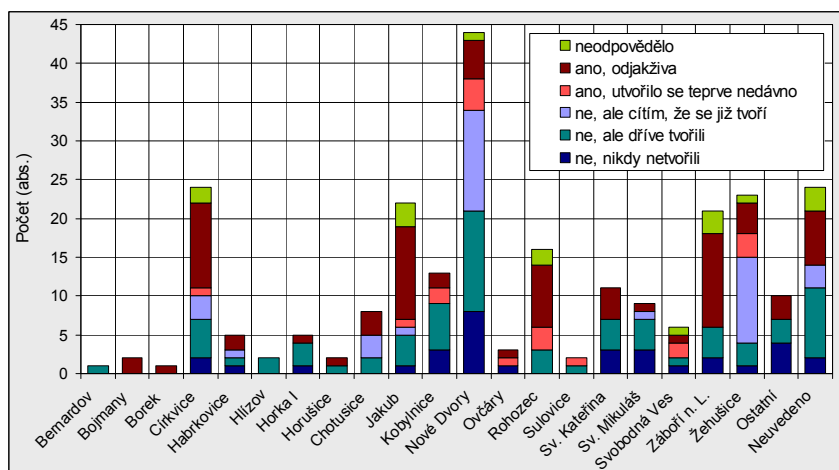
Graf 14: Otázka 8 „Jak byste hodnotil/a nabídku pracovních příležitostí v oblasti, ve které se nachází Vaše obec?“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

Graf 15: Otázka 8 „Jak byste hodnotil/a nabídku pracovních příležitostí v oblasti, ve které se nachází Vaše obec?“, celkový počet odpovědí, části obce zájmového území

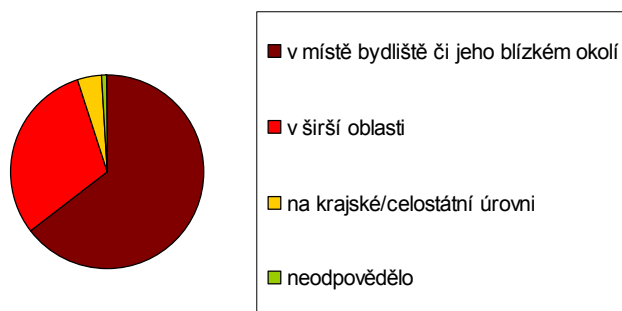
Graf 16: Otázka 9 „Myslíte si, že ve Vaší obci obyvatelé tvoří takové přirozené společenství?“, celkový počet odpovědí, části obce zájmového území

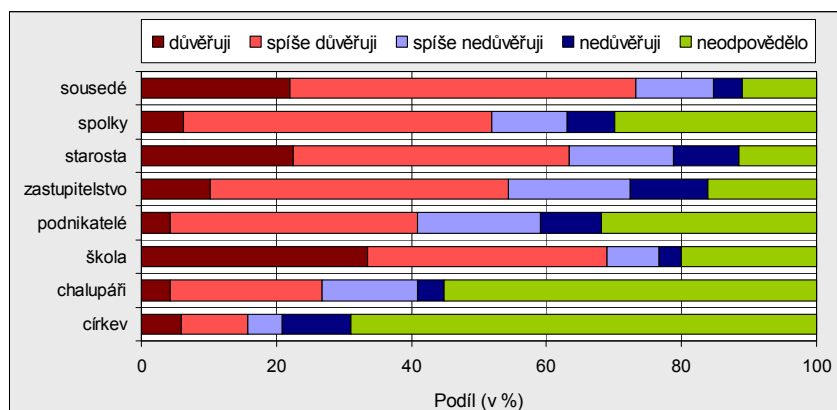
Graf 17: Otázka 9 „Myslíte si, že ve Vaší obci obyvatelé tvoří takové přirozené společenství?“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

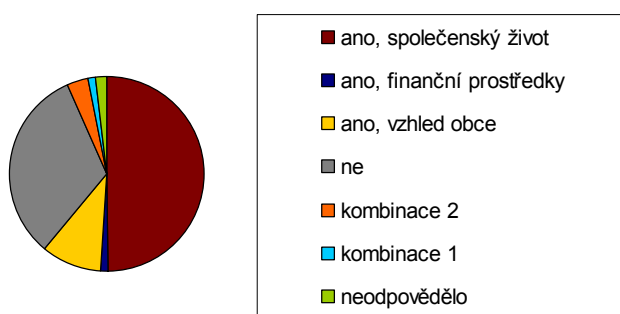
Graf 18: Otázka 11 „Když potřebujete něco zařídit, pomohou Vám nejvíce lidé:“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

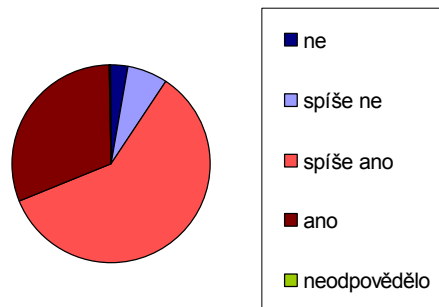
Graf 19: Otázka 10 „Pokuste se zhodnotit Váš vztah k následujícím osobám a institucím:“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

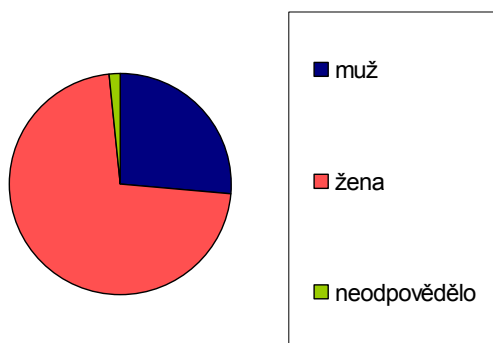
Graf 20: Otázka 12 „Podílel(a) jste se někdy dobrovolně na pořádání akce, jejímž cílem bylo přispět k obohacení života ve Vaší obci?“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

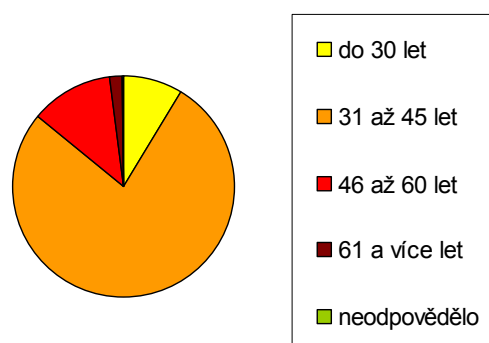
Graf 21: Otázka 13 „Oslovili-li Vás někdo, abyste pomohl(a) s něčím ve veřejném zájmu (např. s úklidem obce):“, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

Graf 22: Pohlaví respondentů, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

Graf 23: Věk respondentů, struktura odpovědí v zájmovém území celkem

ČÁST C. – TRH PRÁCE V OBCÍCH ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

III.8. Analýza nabídky

Jednou ze základních charakteristik trhu práce v určitém území je struktura nabídky pracovních příležitostí z hlediska jejich počtu a rozčlenění podle jednotlivých odvětví ekonomické činnosti. My jsme v našem případě vycházeli především z dostupných údajů o počtu ekonomických subjektů v zájmovém území v roce 2007 a jejich sektorovém zaměření a z vlastního odhadu obsazených pracovních příležitostí v oblasti.

III.8.1. Struktura podnikatelských subjektů

Z hlediska celkového počtu podnikatelských subjektů jsou obce v zájmovém území velmi silně diferencovány, přičemž obecně platí, že v populačně větších a výhodněji položených centrálních obcích se nachází výrazně více podnikatelských subjektů než v jiných částech území (viz tab. 7 a 8).

Podnikatelské subjekty můžeme dále popsat podle jejich převažující ekonomické činnosti a právní formy. O námi sledovaném území se uvádí, že se jedná o tradičně zemědělský kraj. Jak vyplývá z údajů v uvedených tabulkách, toto tvrzení již dnes neplatí absolutně. V žádné z obcí zemědělské subjekty nedominují a najdeme zde i obce s jejich velmi malým podílem. Relativně nejvíce jsou zemědělské subjekty zastoupeny v obcích Bernardov, Kobylnice, Svatý Mikuláš či Rohozec a Žehušice. Srovnatelně vysoký podíl zemědělských subjektů mají překvapivě i obce nacházející se v těsném sousedství města Kutná Hora, Hlízov a Třebešice. Ovšem z hlediska absolutního počtu zemědělských subjektů dominují v zájmovém území obce Svatý Mikuláš a Žehušice. Zatímco v menších obcích je celkový počet podnikatelských subjektů a tedy i těch působících v zemědělství nižší, jejich relativní význam je zde vyšší. I přes malý počet totiž představují významnou položku z hlediska struktury zdejších podnikatelských subjektů (viz např. Bernardov, Kobylnice, Třebešice, Vlačice). Naopak v obcích jako např. Chotusice či Církvice je absolutní počet zemědělských subjektů vyšší, ovšem vzhledem k celkově vysokému počtu podnikatelských subjektů je jejich relativní význam nízký. Z hlediska zastoupení dalších druhů podnikatelských subjektů v obcích v zájmovém území obecně převažují služby nebo průmysl a stavebnictví. Je však otázkou o nakolik významné subjekty se jedná. V území jsme totiž nezaznamenali významnější subjekt z hlediska sekundéru. Ostatně jak uvidíme níže, většina obcí má z hlediska zaměstnanosti především vyjížďkový charakter.

Podle právní formy převažují ve všech obcích podnikatelé – fyzické osoby (tab. 7 a 8). Připočteme-li k těmto drobným podnikatelům osoby podnikající v zemědělství a samostatně hospodařící rolníky, představují tyto podnikatelské subjekty většinu. Ve větších sídlech se dále připojují subjekty složitějších právních forem.

Zájmové území lze charakterizovat jako oblast hospodářsky necentrální se zastoupením několika lokálně až mikroregionálně významných výrobních odvětví. Oblast je do určité míry charakteristická i dosud přetrvávající zemědělskou funkcí. Dominuje spíše drobné podnikání (samostatně hospodařící rolníci, fyzické osoby) s výjimkami jako větší zemědělské družstvo v sídle Svatý Mikuláš. Většinu existujících podnikatelských subjektů představují běžná obslužná zařízení: maloobchod, drobné opravy a služby. Přičemž ale platí, že i zde, obdobně jako v jiných částech Česka, existují významné rozdíly mezi lépe položenými většími obcemi a periferněji položenými obcemi menšími.

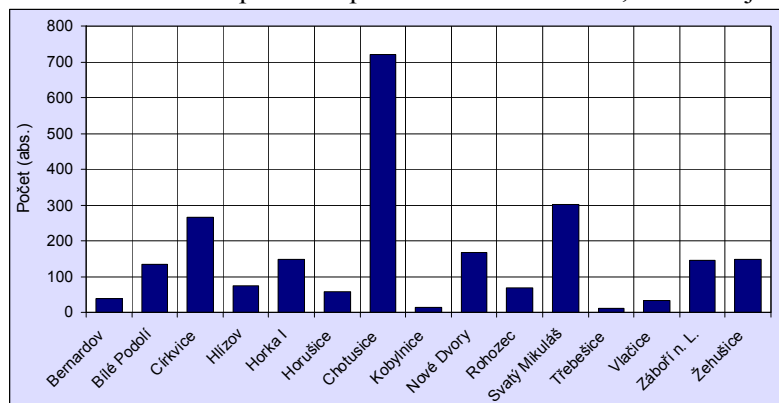
III.8.2. Obsazené pracovní příležitosti

Obsazené pracovní příležitosti ukazují na potenciální možnost nabídky zaměstnání v dané obci. Jelikož oficiální statistika takovýto ukazatel neuvádí, byli jsme nuceni počet pracovních příležitostí odhadnout ze zástupných ukazatelů podle výsledků censu z roku 2001 jako: obsazené pracovní příležitosti = celkový počet ekonomicky aktivních obyvatel – celkový počet vyjíždějících za práci mimo území obce + celkový počet dojíždějících za práci do obce – celkový počet nezaměstnaných ekonomicky aktivních obyvatel v obci.

Takto získané počty pracovních příležitostí uvádí graf 24. Nejvíce pracovních příležitostí se podle očekávání nachází v největších sídlech území (Církvice, Chotusice, Nové Dvory, Svatý Mikuláš, Záboří nad Labem, Žehušice). Jak ovšem vyplývá ze srovnání salda dojížděky do zaměstnání v letech 1991 a 2001, centralita těchto obcí a z nich vyplývající nabídka práce byla u řady z nich v minulých letech vyšší (např. Svatý Mikuláš, Záboří nad Labem, Žehušice). Zatímco v roce 1991 plnila tato sídla funkci centra dojížděky za práci, nyní i z nich ještě větší množství ekonomicky aktivních obyvatel za práci vyjíždí než do nich dojíždí. Výjimku z hlediska dojížděkových směrů za práci představují Chotusice, kde velmi výrazně převažuje dojížděka za práci, což je s vysokou pravděpodobností způsobeno především přítomností armády a přilehlého vojenského letiště.

Žádná ze sledovaných obcí nepředstavuje významné regionální centrum nabízející práci celé oblasti. Za určité lokálně významné centrum poskytování pracovních příležitostí lze považovat obec Svatý Mikuláš. Ostatní dříve významná centra (Nové Dvory, Záboří nad Labem, Žehušice) svoji centrální funkci již ztratila a jejich obyvatelstvo stále častěji vyjíždí do zaměstnání do blízko položených hierarchicky vyšších center.

Graf 24: Obsazené pracovní příležitosti v roce 2001, obce v zájmovém území

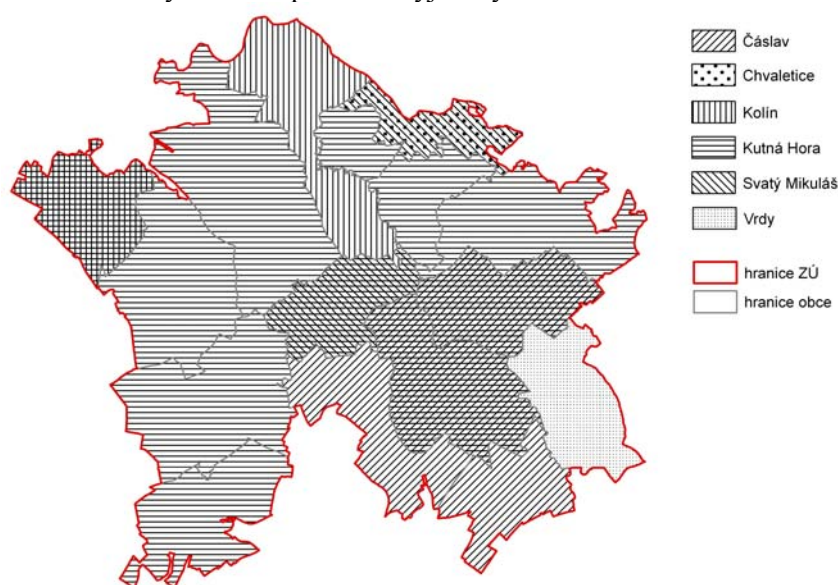
III.9. Analýza poptávky

Analýza poptávky se soustřeďuje na vlastní charakteristiky ekonomicky aktivního obyvatelstva území a jeho preference ve volbě místa zaměstnání. Tyto charakteristiky jsme sledovali pomocí dvou skupin ukazatelů: 1) vyjížděky a dojížděky do zaměstnání podle objemu a směru; 2) ekonomická aktivita obyvatel území podle hlavních hospodářských sektorů a vývoj zaměstnanosti.

III.9.1. Vyjížděka a dojížděka do zaměstnání

Vyjíždka a dojíždka do zaměstnání mimo území obce představuje jeden z klíčových ukazatelů centrality obce dané možnostmi pracovního uplatnění v místě. Sledované území jako celek lze z hlediska vývoje pracovních vztahů charakterizovat oslabením pracovních vazeb uvnitř regionu ve prospěch hierarchicky vyšších center mimo region. Tento vzorec vyjíždky odpovídá celonárodním proměnám geografické organizace společnosti a hierarchizaci center. Nejvýznamnější vyjíždkové směry za zaměstnáním ze sledovaného území charakterizuje obr. 9. Zde je znázorněno územní rozložení vyjíždky do těch center, do nichž z alespoň jedné obce v zájmovém území směřoval více než 20% podíl z celkového počtu vyjíždějících. Do Kutné Hory se uskutečňuje pracovní vyjíždka z většiny zájmového území a do zbylých center vždy z oblastí, které jsou jim územně nejbližší. Ze Záboří nad Labem a Hlízova převažuje vyjíždka do Kolína, na východě zájmového území pak do Čáslavi. I tato analýza potvrzuje roli obce Svatý Mikuláš jako lokálního centra dojíždky za zaměstnáním (především do zemědělství), zejména pro sousední obce.

Obr. 9: Areály více než pětinové vyjíždky za zaměstnáním v roce 2001

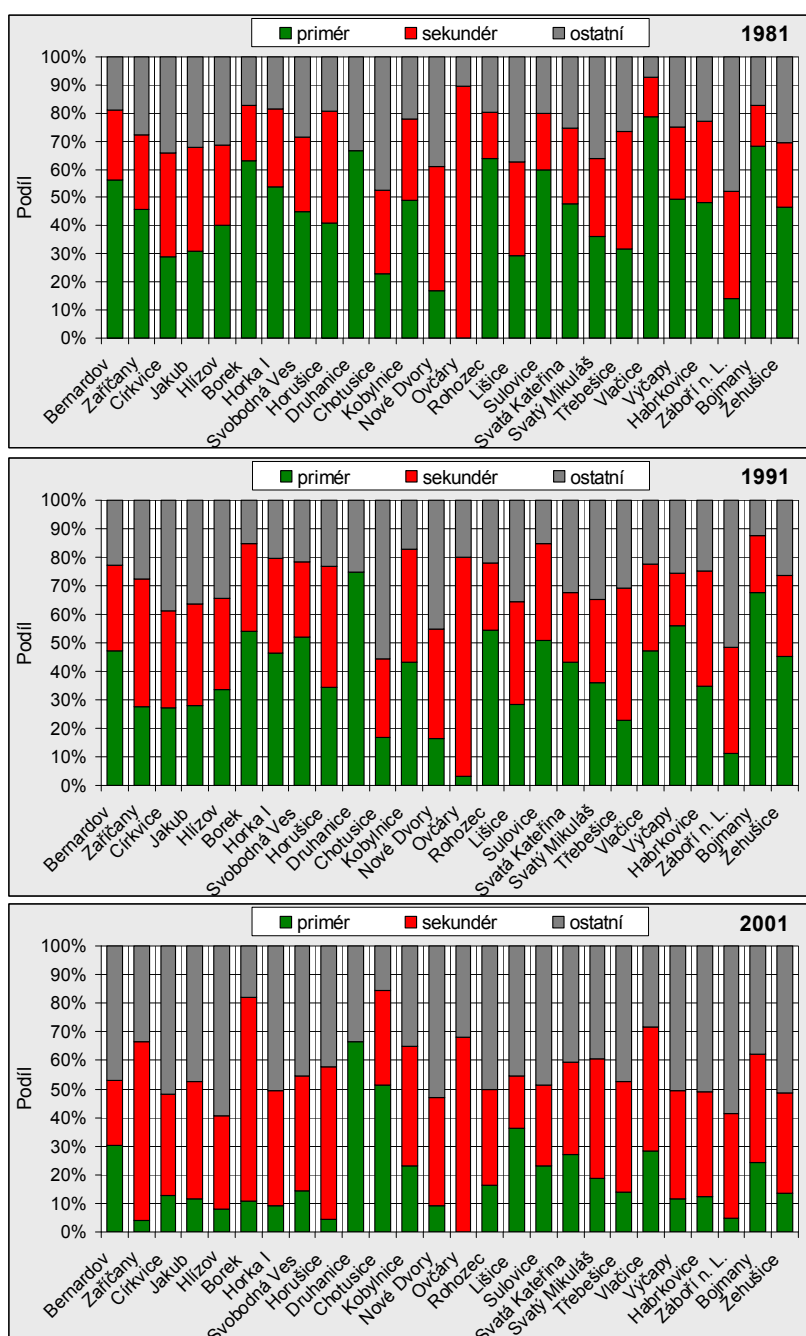
Údaje o vyjíždce a dojíždce jsme dále srovnávali s frekvencemi spojů hromadné dopravy ve všední den. Tímto jsme se pokusili ověřit, zda existuje vhodné dopravní spojení mezi obcemi vyjíždky a centry dojíždky. Zjišťovala se frekvence spojů na příslušných zastávkách v zájmovém území. Tyto analýzy potvrzují směr a objem výše uvedených vyjíždkových proudů. Je ovšem třeba poznamenat, že kromě frekvence spojů hraje významnou roli také jejich rozložení v čase během dne, které nutně nemusí všem dojíždějícím vyhovovat a splňovat tak nároky na jejich dopravu do či z práce.

III.9.2. Ekonomická aktivita a nezaměstnanost

Ekonomickou aktivitu obyvatelstva jsme analyzovali z hlediska jeho zastoupení v jednotlivých sektorech národního hospodářství, tj. primér (zemědělství, lesnictví a rybolov), sekundér (průmysl a stavebnictví) a ostatní odvětví (zahrnující zejména výrobní a nevýrobní služby). Vývoj zastoupení sektorů charakterizuje graf 25. Na počátku 80. let 20. století byla většina obyvatel v zájmovém území zaměstnána v priméru a sekundéru. Přičemž zaměstnanost v zemědělství lze v tomto období označit za velmi vysokou v rámci širšího regionu i celé republiky. Pouze ve vybraných sídlech (Chotusice, Nové Dvory, Záboří nad

Labem) byla méně než 1/3 obyvatel zaměstnána v zemědělství. Srovnatelný stav přetrvával i na počátku 90. let 20. stol. Poslední dekáda byla ve znamení velmi výrazného poklesu zaměstnanosti v priméru (z původních 36 % na 12 %), což odpovídá obecným procesům transformace zemědělství v Česku. Úbytek ekonomicky aktivních obyvatel v priméru se realizoval ve prospěch zvyšujícího se podílu zaměstnaných v do té doby silně poddimenzovaných ostatních odvětvích ekonomických činností (zejména služby). I přes prudký pokles počtu pracujících v zemědělství zůstává jejich podíl v kontextu Česka nadprůměrný. V některých sídlech je evidováno více než 20 % ekonomicky aktivních v zemědělství. Zároveň se ovšem jedná o sídla s nejvyšší mírou nezaměstnanosti. Od roku 2001 došlo v území víceméně k příznivému vývoji z hlediska nezaměstnanosti. Po dosažení svého minima v letech 2007 a 2008, v roce 2009 vzrostla. Nicméně až na výjimky (např. Vlačice) nedosahuje hodnot z roku 2002 (viz tab. 9).

Graf 25: Procentuální podíl ekonomicky aktivních obyvatel podle hospodářských sektorů v letech 1981, 1991 a 2001 části obcí v zájmovém území

Tab. 7: Počet podnikatelských subjektů podle převažující ekonomické činnosti a právní formy k roku 2007, obce v zájmovém území, část I.

	Bernardov	<i>Bílé Podolí</i>	Církvice	Hlízov	Horka I	Horušice	Chotusice	Kobylnice
PODLE PŘEVAŽUJÍCÍ ČINNOSTI								
zemědělství, lesnictví, rybolov	7	10	16	12	11	4	17	5
průmysl	5	23	36	9	23	5	31	5
stavebnictví	2	15	37	14	8	13	22	5
doprava a spoje	4	6	12	3	1	0	3	0
obchod, prodej a opravy motorových vozidel a spotřebního zboží a pohostinství	8	36	80	25	30	9	45	7
ostatní obchodní služby	0	10	41	16	5	7	12	1
veřejná správa, obrana, povinné sociální pojištění	1	2	4	2	1	1	2	2
školy a zdravotnictví	0	2	4	4	1	0	1	1
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	3	9	16	2	4	3	12	1
PODLE PRÁVNÍ FORMY								
státní organizace	0	1	2	1	0	0	1	1
akciové společnosti	0	0	0	0	0	0	0	0
obchodní společnosti	1	5	7	7	2	3	6	1
družstevní organizace	0	0	1	0	0	0	0	0
podnikatelé - fyzické osoby	20	83	199	53	71	31	104	18
samostatně hospodařící rolníci	2	8	9	8	1	1	7	3
svobodná povolání	0	4	13	8	0	0	3	1
zemědělské podnikatelé - fyzické osoby	4	1	4	3	7	1	6	1
ostatní právní formy	3	11	11	7	3	6	18	2
Počet subjektů celkem	30	113	246	87	84	42	145	27

Tab. 8: Počet podnikatelských subjektů podle převažující ekonomické činnosti a právní formy k roku 2007, obce v zájmovém území, část II.

	Nové Dvory	Rohozec	Svatý Mikuláš	Třebešice	Vlačice	Záboří n. L.	Žehušice
PODLE PŘEVAŽUJÍCÍ ČINNOSTI							
zemědělství, lesnictví, rybolov	6	7	26	6	6	9	21
průmysl	41	6	30	3	11	29	24
stavebnictví	88	3	48	6	6	26	25
doprava a spoje	12	2	2	0	4	9	4
obchod, prodej a opravy motorových vozidel a spotřebního zboží a pohostinství	73	23	46	5	12	47	40
ostatní obchodní služby	32	8	16	7	6	20	15
veřejná správa, obrana, povinné sociální pojištění	2	2	3	2	2	2	1
školy a zdravotnictví	6	1	2	0	0	2	2
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	9	4	12	1	3	14	6
PODLE PRÁVNÍ FORMY							
státní organizace	1	0	1	0	0	2	1
akciové společnosti	2	0	1	0	0	0	0
obchodní společnosti	19	1	8	0	1	6	7
družstevní organizace	1	0	2	0	0	0	0
podnikatelé - fyzické osoby	173	43	137	18	41	127	97
samostatně hospodařící rolníci	1	5	17	5	1	6	10
svobodná povolání	7	0	2	3	0	4	5
zemědělní podnikatelé - fyzické osoby	1	2	7	1	2	0	12
ostatní právní formy	64	5	10	3	5	13	6
Počet subjektů celkem	269	56	185	30	50	158	138

Tab. 9: Registrovaná míra nezaměstnanosti (v %), 2002–2009 (vybrané kalendářní měsíce), obce v zájmovém území

Obec	Bernardov	<i>Bílé Podolí</i>	Církvice	Hlízov	Horka I	Horušice	Chotusice	Nové Dvory	Rohozec	Svatý Mikuláš	Třebešice	Vlačice	Záboří n. L.	Žehušice
leden 2002	12,2	12,6	10,4	9,4	8,9	11,6	10,4	12,0	17,8	14,2	28,0	16,3	10,2	11,9
červen 2002	9,8	8,8	9,4	13,4	11,3	8,1	7,3	10,3	12,7	10,6	24,0	9,6	6,3	9,0
leden 2003	6,1	16,7	10,6	11,9	10,8	4,6	10,1	11,3	9,3	9,2	30,0	19,3	11,8	12,6
červen 2003	7,2	15,8	10,0	9,8	6,5	4,4	9,6	13,0	6,9	8,0	16,8	12,6	8,8	10,0
leden 2004	8,4	17,9	11,7	9,8	7,4	11,1	10,8	15,4	10,3	12,2	24,8	19,3	11,9	14,6
červen 2004	7,2	16,3	9,4	11,8	7,0	10,0	6,6	14,2	6,0	8,8	22,8	16,3	9,3	11,0
leden 2005	7,2	15,9	10,5	12,7	7,4	6,7	9,3	16,4	6,0	10,0	25,7	17,8	11,4	10,7
červen 2005	4,8	13,4	7,3	10,8	4,2	5,6	6,3	11,8	6,9	6,8	30,7	11,9	7,3	8,9
leden 2006	3,6	13,8	8,6	7,8	3,7	7,8	10,5	12,0	9,5	10,3	27,7	12,6	7,0	10,0
červen 2006	6,0	10,6	7,0	9,8	4,7	4,4	6,9	10,8	6,0	6,6	22,8	11,1	5,7	8,5
leden 2007	6,0	10,2	8,2	9,8	3,7	5,6	10,8	9,9	6,9	6,0	26,7	11,9	8,8	8,5
červen 2007	8,4	7,3	5,8	11,3	3,7	5,6	8,1	7,7	4,3	3,4	12,9	8,1	4,7	5,7
leden 2008	3,6	8,9	6,6	7,4	3,7	3,3	7,5	8,2	7,8	5,4	17,8	14,1	6,2	5,0
červen 2008	4,8	5,7	3,1	5,9	1,9	2,2	3,0	6,5	6,9	2,0	15,8	6,7	4,1	5,0
leden 2009	3,6	10,2	4,9	9,8	3,7	2,2	8,1	9,6	4,3	6,8	17,8	17,8	10,6	8,5
červen 2009	3,6	10,2	5,8	8,8	2,3	2,2	8,4	9,6	4,3	5,4	16,8	16,3	10,1	7,8

III.10. ZÁVĚR

V tomto textu jsme se pokusili charakterizovat zájmové území z hlediska sociálního potenciálu s důrazem na problematiku soudržnosti obcí a marginalizace místních částí a z hlediska ekonomické aktivity obyvatelstva. V kapitole VI. SWOT analýza shrnujeme některé naše hlavní poznatky formou SWOT analýzy zájmového území. Pod jednotlivými body je vždy uvedeno krátké vysvětlení. K tomu je ovšem nutné poznamenat, že zde uvedené charakteristiky se neuplatňují v celém zájmovém území rovnoměrně, ale jejich význam se liší podle jednotlivých obcí či sídel. U ekonomických charakteristik zejména v souvislosti s jejich populační velikostí či dopravní polohou. K formulaci vybraných bodů jsme pak nevyužili pouze výše komentované údaje, ale také vlastní zkušenost z pohybu v území a poznatky získané během předchozích aktivit (např. z anketárního šetření provedeného mezi obyvateli v roce 2007).